

dis. Si autem signa concaua remanserint uel scæda, impinguetur corpus cum iuribus gallinarum et carniū, cum uitellis ouorum, bibat uinum dulce lymphatum, utatur sepe balneo aque dulcis per longum tempus, & præcipue post cibum, ungantur loca illa omni sero cum isto. R. lithargyrii triti & abluti cum aqua decem uicibus, & radicum cannarum siccarum, farinæ oryzæ, ossium uetustorum, seminum melonum, farine cicerum añ. un. i. puluerizentur, & misce cum mucilage psyllij, fœnugræci, seminis lini. De mane lauetur cum aqua decoctionis, farinæ farri, uel roryzæ. Et si uis alia remedia recurre ad primam partem de ornatu faciei, & c.

HVIVS LIBRI FINIS.

## DE FEBRIVM CO-

GNITIONE ET CVRA PER CLARISSIMVM

doctorem medicum Christopherum Barsisium Pergom̃. in laudem

domini Iesu Christi cuius nutu factum est omne

quod est in inferioribus.

*De tertiana pura interpollata.*



**N**Cholerica interpollata pura sunt intentiones. Prima est, administratio regiminis rerum sex non naturalium, aëris, scilicet, & c. qui conseruet res naturales & remoueat præter naturales. Et uarietur secundum tempora morbi in quali & quanto. Si ergo aër frigidus & humidus, idem de alijs rebus nõ naturalibus. In diæta uero sunt hi canones. Primus canon est, grossior diæta sit in principio, & subtilietur gradatim usque ad statũ inclusiuẽ, ut à principio dando kist hordei uel panẽ contritum uel emulsionem eius, deinde gradatim subtiliãdo, ut in cap. apud Auicem. de cibatione, & c. illic. Et gradatim fiat eius regimen, secundum modum prædictum, & quotiens appropinquat status, subtilietur. Secundus canon, dum est tempus crisis diæta subtilissime. Tertius hora paroxysmi nihil detur nisi coacte, ut in cholericis, & casibus consimilibus. Quartus, si cibetur fit per horas i. ante paroxysmum, ut possit dari syrui colledi illic. Et opus superueniat paroxysmus dum est, & c. Quintus, si accetibus in stomacho non detur aqua hordei, nisi subtilis, & cõfortetur cum radicibus apij & pipere, & hoc in stomacho proprie frigido & febre nõ magna uel non pura. Sextus, non cibetur fece sicca existente in intestinis. Septimus, uinum conceditur securius in declinatione, quam ante, commixtũ tamen maxime in die paroxysmi, ut apud Auic. ibi. & non timeas post declinationem. Octauus, in cibatione autem intentio est humectatio, id est, restauratio, & con-

ceduntur carnes, &c. aut tunc dentur olera & acetosa, &c. Secunda intentio est, lenificatio uentris in principio, & alijs temporibus, cum ebibitis & clysteribus. Et nota, quod primo regulariter debent educi intestinorum superfluitates, secundo stomachi. Tertia intentio est digestio materiei cum syr. acetoso de endiuia, oxyfacch. Ibi apud Auicem. imò opus, ut sumat in potu syr. acetosum omni mane. Primus canon: detur digestiuum materiei, hora eligenda secundum tempus anni calidum aut frigidum actu, & detur ante paroxysmum per horas tres uel quatuor, uel post paroxysmum. Secundus: non infrigides ultimo in principio, sed remisse & gradatim procedas usque ad statum, nisi timeas conuersionem eius in continuam uel causonem, licet iste canon, etiam posset poni sub nona & decima intentionibus infra scriptis. Quarta intentio est prouocatio urine, primo leuis, deinde fortior, ut procedit digestio & minoratio materiei, ut ibi apud Auicennam laudat anguriam & melonem indi ex quo prouocant. Quinta intentio est diuersio uaporis & caloris febrilis à corde, in hora paroxysmi & alio tempore cum infrigidationibus & alijs, ut lotionibus, &c. Sexta est prouocatio uomitus & secessus etiam in paroxysmo, ubi conueniunt. Septima est euacuatio minoratiua & post euacuationem cum phlebotomia si conuenit, ibi in Auicem. Et quando possibile est ut phlebotomes uel cum uomitu, solutione uentris, &c. Primus canon non fiat in die paroxysmi nisi coacte. Secundus, non fiat cum fortibus in principio, nisi materia sit furiosa. Tertius, non fiat cum stipticis, ut myrabolanis nisi in fine. Quartus, fiat proprie post statum si natura non fecit, & si, non cura cum eo qui iuuatur. Quintus, euacua per loca conuenientia unde natura, & non agas contra ipsam. Octaua intentio est apertio pororum in principio primo, & postea usque ad prouocationem sudoris in fine paroxysmi, & post statum uniuersalem cum balneo fricationibus, ebibitionibus, &c. Nona est caliditatis febrilis extinctio, quæ debet à principio usque ad finem fieri, sed cum fortioribus in fine quod dicit Auic. ibi. Et si fuerit ibi caliditas superflua. Decima est, remotio male complexionis remanentis cum aqua hordei & positione pedum in aqua, &c. Et syr. acetosus est conueniens post paroxysmum, idem intellige in declinatione uniuersali. Et sub hac intentione includitur confortatio epatis, & membrorum læsorum, quæ posset poni II. intentio. Duodecima est remotio accidentium, ut sitis, & aliorum si fuerint aliqua.

*De tertiana continua.*

**I**n tertiana continua sunt tot intentiones & consimiles, ut in interpollata, sed differentia est in quibusdam intentionibus, primo quia maior requiritur subtiliatio ciborum, propter maiorem propinquitatem ad statum, ex quo oportet minus occupari uirtutem, quæ sine cibo paruo tempore poterit stare. Secundo, eligatur hora cibationis, distans ab acerbatione per tantum tempus quo sit cibus digestus, nisi in paratis sincopi, ut supra, & etiam

& etiam ista hora cibationis sit hora maioris quietis, & si possibile est sit hora consuetę commestionis, ut in cap. de cibatione feb. in principio. Tertio, consimiliter intellige debere precedere educationem secum cibationem. Quarto, uinum plus negatur istis nisi plurimę commixtionis in declinatione ad prouocandum sudorem. Et nota quod hic conuenit exhibitio aque frigide, si fuerint conditiones positę in capitulo de cura putride in generali. Quinto, hic nõ conuenit cum aqua hordei miscere radicem apij uel piper, quia propter causam feb. nõ acetosabitur aqua. Sexto amplius queritur in hac febre infrigidatio et humectatio quę in illa, & restauratio minus, nisi in declinatione, & post ipsam, unde cibaria eius preparantur cum ualde frigidis, ut lactuca, sandalis, portulaca, prunis, acetosella, si poterit habere recens, & aspergatur aqua ros. uino granatorum acetosorum, succo uue acerbe, id est, agreste, uel succo extremitatum uitis, & cum tamarindis, &c. Et similiter infrigidatio in aere & in alijs rebus non naturalibus, quę est maior sicut declarabitur inferius in alijs. Secundo, principaliter est differentia, quia hic requiritur plus lenificatio uentris, cum maior hic fiat exiccatio. Et quia materia cholericæ expanditur hic ad superiora, & ad ambitum totius, scilicet plus per uenas, & minus educitur per intestina, debet tamen fieri lenitio cum leuibus, ut infra declarabit, ut proprie cum clysteribus, & administrando clysteria leuia in principio: In quibus ponantur infrigidantia fortia ut de cura acutarum laudauerunt succum melonis indi, cucumeris, cucurbitę, camphorę, olei ros. uiol. nenupharis. Et in his gradum elige secundum necessitatem temporis morbi, &c. Tertio principaliter est differentia in digestionem, quia in hac oportet plus obseruare digestionem. Primo, quia materia minus obedit uirtuti propter potionem in substantia & qualitatibus, unde natura non potest ipsam expellere extra uenas, & hic regulariter nõ euacuamus, nisi in declinatione unde diutius expectatur digestio. Item materia est amplius putrescens & maior est timor putrefactionis, scilicet propter nocumenta, & propter periculum conuersionis ad putredinem aliorum humorum. Tertio, quia oportet amplius materiam nocitiuam euacuandam separari à iuuatiua cum uideatur coniuncta bonis humoribus. Sed tamen de hoc est dubium, an semper ita sit unde primo detur digestiuum fortius, ut oxyfacchi, syrupus nenupharis, de paupere cum aqua acetosę, solatri lactuce, & similia. Secundo detur in maiori quantitate continua & discreta, unde in his eis facimus potus artificiales quibus continue possunt uti, ut syrupos longos. Tertio similiter detur ante cibationem & post. ut de paroxysmo, &c.

Ergo infrigides hinc ultimo, iuxta tamen uirtutis tenorem, & morbi intensiorem, & periculum conuersionis in causonę, ut ibidem apud Auicennā. Et ad infrigidandum cum syrupo acetoso. Aqua uero frigida sola uel cum aceto hic optime conueniret, si fuerint conditiones necessariae, &c. Quarto plus, id est, fortius & cum maiori sollicitudine debemus prouocare, cum frigidis tamen,

tamen & cū seminibus minoribus frigidis, ut endiuie, lactuce, scariole, plantagine, portulacę, acetosellę, & papaueris. Itē cū seminibus maioribus frigidis. Quinto est diuersitas in intentione principij ad febrem, scilicet in infrigidatione, quę hic requiritur maior ex omni parte, ut ex parte aëris, & aliarum rerū non naturalium, & clysteribus, potibus, epithimatis ad cor & epar, lotionibus, & emplastris, inunctionibus ad spinā infrigidantibus & humectantibus. Et nota quod illud est singulare, quia secundum longitudinem spinę est arteria aorta & uena chilis, quam infrigidare & humectare est summum remedium. Et de his habes in cura acutarum & supra in illa ad infrigidandum. Sexta & ultima est diuersitas in euacuatione, quia hic nō debemus regulariter euacuare cum fortibus, ut in fine declinationis, sed cum uolumus euacuare etiam alteremus. Et intentio ad phlebotomiam hic est maior, quia materia est intra uenas. Si tamen alia conueniunt, quia recta prohibitionis solutionis est eorum calefactio, & timor agitationis. Secundo, in ceteris dic ut in interpolata, secundum proportionem tamen.

*De tertiana non pura.*

**I**n tertiana autem nō pura priusquam ponantur intentiones est notandus canon Auicennę, scilicet ut consideretur propinquitas non purę ad purā, & elongatio, scilicet per maiorē quantitātē phlegmatis, & maiorē eius frigiditātē, & grossitiē, uiscositatē, &c. secundū species eius, & secundum hoc diuersifica, scilicet quantum ad ea quę sunt de licentia secunda, scilicet de secunda intentione, quę uertitur ad materiam, quę sunt similiter in se diuersarum qualitatum, oportet illam alterantia & illi opposita esse diuersarum qualitatum, uel plus super unam uerti quę fuerit magis dominās. Vnde incipiendo in prima intentione, quę est administratio regiminis debiti, modo quo supra, minor infrigidatio & maior calefactio est querenda ex parte aëris, & aliarum rerum non naturalium. In dięta uero eligenda est à principio grossior quàm in pura, & postea gradatim subtiliatur. Secundo hic in die paroxysmi nihil detur nisi sit quod prohibeat: Et quod cibatio omni die iteretur, unde hic raro uenitur, nisi in die paroxysmi, ad dandum uinum granatorum, & similia, quę appellantur prope cibationes, quia non sunt uerę cibationes, &c. Tertio remotius à paroxysmo debes cibare. Quarto in cibus eorum sit quod abstergat & calefaciat parum, ut sunt sacch. passulę. Item decoquant radices cichoreę, in processu tamen. Vnde nota, quod omnes febrium intentiones, quę conueniunt in uno morbo naturali ex parte complentur in regimine uniuersali, & dięta, & uariantur secundum tempora ipsius morbi. Reliqui canones de dięta etiam hic intelligunt. Secunda intentio est lenitio in qua oportet fortioribus uti, quia hic peccant plures materię cōmunes & difficiliore ad educationem, & ut clysterizentur in principio clysteribus acutioribus, in quibus Auicenna ponit carthamum, turbith, &c. Tertia, est digestio quę habet  
maiozem

maiolem gradationē quā in illa, unde à principio leuia, absterſiua, incifiua, ſubtiliatiua, &c. conueniunt, ut ſyrupus acetofus ſimplex, uel mel roſatū, poſtea acetofus compoſitus cum duabus radicibus, ut poſtea cū quinq; radicibus. Similiter de aquis, primo faciles, ut aqua cichoreę, ſecundo abſinthij, tertio feniculi, apij, & ſic de alijs adiuuantibus digeſtionem, &c. Et hic ſerua ſimiliter dare digeſtiuum in aurora ante paroxyſimum, & etiam poſt contra cinericiū remanens. Nec debet inſrigidare ſuperflue, imò minus, ut patet, quā ſcilicet in tertiana pura. Quarta, eſt prouocatio urine, quę eſt hic magis neceſſaria quā in illa, quia materia eſt plus oppilās, et eſt difficilius educibilis, ſed tamē debet eſſe gradata ſequens diſpoſitionē materię. Quinta, eſt diuerſio, quę etiā debet eſſe fortior, quia materia percutit cerebrum, unde facit grauitatem plurimam in capite & extensionem. Item difficilius expellitur materia à centro, & expanditur ad circumferentia. Tertio, diutius ſtat caliditas fixa in corpore. Sexta, eſt prouocatio uomitus, de quo dicit Auic. Et ſcias quòd non eſt magis iuuans eos quā uomitus poſt cibum, cauſa quia uomitu educitur materia cholericā & phlegmaticā, quę reperiunt in ſtomacho, uno modo per indigeſtionem, alio modo per uiam deflexus uel aſcenſus à duodeno ad ſtomachum. Secundo quia mundificato ſtomacho melius digeritur cibus. Septima, eſt euacuatio, ſcilicet minoratiua quę pluries debet fieri ante ſtatum, unde iubet Auicenna etiam phlebotomiam fieri, cum, inquit, uideris urinas groſſas, intelligerubeas, & de hac phlebotomia bene conſideres, quia ex ueriſimili contingit cum duo humores peccant, & ſic eſt multitudo humorū, & præſertim cum non ſit ueriſimile duos humores produci ad peccatū, niſi eſſet uel fuiſſet multitudo, quā natura non potuit refrenare, & ſi omiſeris eam erit magnus error, quia multi humores tranſibunt in lapſum, & hanc conſiderationē quā plures negligunt. Secundo iubet eam minorationem reiterandam ante completam digeſtionem, iuxta unum modum exponendi illam literam, & fortaffe conceditur illud in principio capituli. Et dum Auic. dixit infra: Et ut expectetur digeſtio, intellexit de euacuatione eradicatiua in qua oportet materiam plus digerere, cū ſit magis reſiſtens. Tertio uult cum ualde leuibus fieri à principio, propter illam minorationem, cum aqua algeleniabini, id eſt, melle roſato, ſyrupo acetofu, caſſia fiſtula. Quarto dicit fortaffe opus eſſe aliqua medicina forti, uno modo, & debili alio modo, ut euacuetur humor uiſcoſus, in pauca tamen quantitate. Et ut ſumatur medicina cuius parum ſoluat parum, & cuius multum ſoluat multum, unde non ſunt dandę decoctiones ſiue infuſiones uel nutritiones medicinarum, ſed detur ſubſtantia medicinarū fortium & in debili doſi. Sed in hoc oportet medicum prudentem eſſe, ne medicina talis agitet, & non educat. Ceteri canones ſupra ſcripti in pura, ſeruent etiā hic, ut, quòd nō moueas in die paroxyſmi, uel in hora maioris feruoris, ſi paroxyſmus durat quatuor horis. Secundo non fiat cum ſtipticis. Tertio quòd eradi-

catio fiat post statum, & non agas contra naturā. Qualiter uero fortia in principio conueniant iam dictū est, &c. Octaua, est prouocatio sudoris, uel saltem apertio pororum. Et licet illa materia minus sit educibilis, tamen multi uapores grossi egent resolutione. Et etiā quandoq; contingit sudoris prouocatio ratione cholere, & illa intentio etiā à principio conuenit, ut patuit supra in cura generali. Nona, est extinctio caliditatis febrilis, quę non trahit ad semagnā curam ratione intensiōnis, sed ratione diurnitatis, sic unde in fine paroxysmi & in declinatione uniuersali, querenda est ista extinctio caliditatis febrilis. Decima, est remotio male complexionis remanētis in stomacho, & in epate, &c. post crisiū & remotionem febrīū. Undecima, est confortatio membrorum scilicet stomachi, epatis & cordis, sed maxime dictorum duorum, quia ex hac febre est timor de cachexia. Quę fiat cū appropriatis & aperitiuis, &c. secundum necessitatem, ut mouet Auicē. illic. Si autem prolongatur egritudo, & idem intellige, &c. Duodecima est correctio accidentium, ut grauitatis capitis, profunditatis somni, debilitatis appetitus, &c. ut supra.

*De causone.*

**I**N causone sunt intentiones, ut in cholericā continua Prima conditio est administratio regiminis, in quo Auicē. ponit quosdam canones differentes à superioribus, & ultra illos quia etiā illi hic præsupponuntur. Primus hic est, quod oportet ad huc subtiliori dięta hic procedere, quā in continua supra scripta, & patet quia causa est fortior, & breuioris chimi. Secundus, est cum times casum uirtutis, de quo est dubium propter accidentium sequitatem, necesse est cibare illos, & proprie qui sunt paratiores resolutioni, ut corpora rara & sicca, subtilium spirituum & humorum, & debilis oris stomachi, & etiā si ipsis aduenisset bulismus. Tertius, sit frigidum actū, imò & potenter omne quod assumunt, quia necessitas est maxima infrigidationis. Quartus canon ponitur ab Auicē. secundum unum modum exponendi illum textum. Et quandoque conueniens est ut dormiat, qui erit quod prouocetur somnus. Et ante ipsum somnum detur aliquod infrigidans notabile & resistens materiei cholericę, sicut aqua decoctionis tamarindorū, cum qua quandoque modicum ponitur camphorę, quę licet faciat uigilias in febre, ut canone secundo proprio, ratione intensi odoris sui uel etiā siccitatis, tamen extinguendo acuitatem febris & uaporum ac materię, plus iuuabit in prouocando somnum. Ratio uero primę partis est, quia in causone est multitudo uigiliarum, secundę uero partis causa est, quia cum per somnum fiat attractio caloris & humorum, &c. dubium est de magna inflammatione & maiori incensione. Secunda intentio, est lenitio uentris, ut supra, quę hic est ad huc maioris necessitatis propter maiorem exiccationem, & alias causas scriptas supra. Et indiget lenificatione in principio, in qua intellige quę supra sunt scripta.

scripta. Tertia, est extinctio caliditatis febrilis. Nam hæc febris trahit secū uehementem curam, ideo ponimus nunc istam intentionem esse, quia oportet maxime de ipsis esse sollicitum, de ipsa licet extinguenda febre etiam alterant & digerunt materiam, unde completur hæc intentio ex parte in frigidationis aëris, quæ potuisset includi in prima intentione ex potu aque frigide usque ad satietatem, si non fuerit quod prohibeat. Et si obliuiscetur potare ipsam, sicut etiam accidit phreneticis, tunc multiplicentur uices, infra tamen modicum tempus, quia pauca aqua excitat fortasse caliditatē, ut infra de pestilentia. Indicatio uero fortis de exhibenda aqua sumit ex siccitate forti ipsius aque. Aliorum modorum in frigidandi doctrina est in capitulo acutarum ex syr. epithimatis, unctiōibus, lotionibus, & cæteris. In hac intentione ultra supra scripta ponitur canon quod à principio in frigidamus cum syr. acetoso. Pro quo intellige etiam sibi similes, ut syr. de acetositate citri uel limonum, oxyfaccharam de nenuphare, & similes, postea in fine laudat Auic. fortiores, ut trochiscos de camphora, & similes. Et ponit canonē quod balneū declinans ad frigus & per cōsequens frigidius quàm in continua uel interpollata in declinatione conuenit, superius enim laudauit, quod esset temperatum, & patet causa ad in frigidandum & remouendum caliditatem febrilem, & uult amplius conuenire in causone à phlegmate falso quàm à cholera, quia autē maior est necessitas apertionis pororum, aut quia minus ante digestionem, & magis diligitur scilicet post digestionem in phlegmate falso quam in cholera. Cuius causa patet ex supra scriptis capitulo de cura tertianæ, quare, &c. Quarta, est digestio materiei, quæ completur ex parte per supra scripta in intentione præcedente maxime per syrupos, aquas, epithimata ad epar, & similia, quæ debent esse intensiora quàm in tertiana continua, serua tamen gradationem & reliqua supra scripta: & diligitur in eis syrupus acetosus. Quinta, est prouocatio uring, quam etiam uult gradatam, ut apparet cum dicit Auic. Et in illa hora, id est, in declinatione diligitur syrupus acetosus cum decoctione seminis cucumeris. Sexta, est diuersio, quæ completur ut supra, sed hæc præsertim cum lotionibus ex capitibus papaueris, nenupharis, & similibus. Septima, est euacuatio in qua præcedit minoratiua festinanter fienda, eradicatiua autē post complementū digestionis. Et ratio prædicti est, quia materia licet nō sit furiosa, tamen habet similitudinem furiosæ, ideo est maxime suspecta ne maxima nocumenta inducat, cum sit in loco nobilissimo, scilicet prope cor, & est etiam suscepta ne transeat in furiosam. Item quandoque habet rationem multe, quare timemus oppressionem uirtutis. Simus ergo audaces in minorando cū illis quæ dicta sunt. Secundo, Auic. ponit canonem de phlebotomia, quod stante urina turbida, id est, grossa, rubea, significante super sanguine uel mixtura humorum cum sanguine, fiat phlebotomia aliter non. Et si euacuare debes, soluendo misceas ducentia medicinarū uirtutes ad cor. Et caue nocentia notabiliter cordi, nisi

coactus sis. Octaua, est prouocatio uomitus, secessus, cū leuibustamen, propter timorem ne superfluant, & fiat si conuenit, ut supra in capitulo generali. Nona, est leuis apertio pororū cum leuissima fricatione, & alijs supra scriptis, & in fine status uel declinatione succedit sibi prouocatio sudoris, maxime in declinatione & potest illam cum precedenti coniungere. Decima, est confortatio cordis, in qua Auic. laudat in fine tamen trochiscos de camphora. In statu tamen confortatio fit cum regimine cum cibis, potibus, epithimatibus, &c. Undecima, est remotio male cōplexionis remanentis post crism, in qua si uis ualet balneum, modo supra scripto. Duodecima, est correctio accidentiū, ut fluxus sanguinis nariū, si superfluus sit & creticus, & si nō sit creticus secundū doctrinā in decima quinta tertij perquirendā. Secundo, si sit difficultas anhelitus, que sequit̄, ut cōmuniter, arefactionem musculorū, & lacertorū, pectoris, ideo fiant inunctiones humectātes, & epithimata secundū necessitatē. Tertio, defendas caput eorum cum unctione ex oleo ros. aqua ros. & aceto cum sandalis & camphora: Item embrochationibus epithimatibus, &c. propter dolores pulsionis temporū, imò propter periculum phrenesis, omnia tamen cum syrups suis. Quinto, prouoces somnum cum papauere albo uel nigro, cum populeo unguento, & alijs somniferis, sis ergo sollicitus ne sit solutio uentris superfluens, imò cum euacuas, euacua cū timore. Et in restringendo Auic. laudat duplicem descriptionem trochiscorum de spodio. Circa quas intentiones est memorandum determinatione hypothetica, scilicet ad ultimas egritudines. Et illius medicari in ualde acutis, si conuenit eadē die, &c. quarta apho. est ergo causon ultima egritudo & acuta ualde, oportet ergo multū & repente subuenire, & multiplicare remedia, & intendere seruata conditione uirtutis, hoc intellige principaliter, de intentionibus secundarijs, in quibus consistit uis curationis, ut sunt digestio, euacuatio, extinctio caliditatis febrilis, & correctio accidentium.

*De synocha & syncho.*

**I**N sanguineis scilicet synocha inflatiua siue sine putredine, & syncho cum putredine, sunt intentiones quibus declaratur differentia inter unam & aliam, & plus in una quā in alia. Prima, est regiminis, cuius maior est infrigidatio, & subtiliatio, quantū ad dietam, est inquirenda in synocha quā in syncho, saltē in illo qui non est similis causoni, in alio enim in quo accidit putrefactio ab humore crudo uel aquoso, non est necesse infrigidare multum, sed mundificare, incidere, & sic de alijs, ut infra dicetur. Patet autem quòd in in synocha inflatiua & syncho simili causoni, sit necessaria infrigidatio fortis & subtiliatio. Vnde Auic. illic: sibi uero sint illi, &c. laudat iuiubas in cibarijs, quia ingrossant, lentes cū aceto granatorū, & sumach, & cucurbitas cum acetosella, que est singularis, hic & portulaca, lactuca, endiuiā, cucumeres, pruna, pira, poma, scilicet cocta, ut supra in generali, & acetosa,



tosa, ut aranceas, citrum, limones, maraschas berberis, agresta, uinum granato-  
 rum sit potus eorum, & similia, ut etiã supra, in synocha uera quandoq; oportet  
 dietare diæta grossa & restauratiua, ita ut quandoque oportet conari supra  
 hæc, sicut infra declarabitur in pestilentialibus, cuius causa est, ut sanguis bo-  
 nus restauretur, propter alium corruptũ, & ingeneretur ut cum cibus permis-  
 sceantur calida uel frigida, secundum gradũ egritudinis & febris, prohiben-  
 tia putrefactionem; frigida, ut acetosa & sandali, coralli, spodiũ; Calida, ut aro-  
 matica, cinnamomum, garophili, & similia. Si uero putrefactio declinaret ad  
 naturam frigidiorum humorum, tunc eligantur abstersiua, subtiliantia, inci-  
 siua, &c. secundum necessitatem. Reliqui canones supra scripti de diæta intel-  
 liguntur hic. Secunda intentio, est euacuatio aliqua, ibi apud Auic. Euacuatio  
 autẽ. Vbi loquens in qualibet specie sanguineę febris iubet phlebotomiã ma-  
 nus, id est, brachij, quę debet fieri quam primum est possibile, eligendo uenã  
 secundum canones uniuersales, ut basilicam, sanguine multum inflammato,  
 uel circa spiritualia, ut in epate peccante: nigram uero, peccato existente in  
 toto, & causa est nota ex dictis, quia phlebotomia proprie respicit peccatum  
 sanguinis, & ponit Auicenna canones infra scriptos Primus, non expectetur  
 digestio ante phlebotomiam patuit hoc supra in sermone generali, & proprie  
 est uerum in synocha inflatiua. In synocha uera etiam in principio non expe-  
 ctamus digestionem, sed minoramus, ut melius natura regulet. Postea uero  
 digerimus, ante alias phlebotomias, ut sanguinẽ contingit declinare ad gros-  
 sum uel subtile. Secundus, si non est possibilis phlebotomia uenarum brachij,  
 permutatur ad alias uenas magis uicinas, ut spatularũ uel coxarum, alias costa-  
 rum uel crurium secundum doctrina in quarta primi capi. phlebotomia: usq;  
 ad uenã frontis, & phlebotomia nullo modo licet, fiant uentosa in locis con-  
 uenientibus, cum scarificatione. Et si non possumus uentofare, fiat solutio uen-  
 tris, ut infra de mundificatione, quare, &c. Tertius, non fiat phlebotomia, ci-  
 bo existente indigesto in stomacho, ne attrahatur indigestum à stomacho,  
 sed necessitas frangit illud. Quartus, fiat phlebotomia usque eger appropin-  
 quat syncopi, uel cadit in eam, si corpus fuerit forte, per syncopim uero intel-  
 ligo, non quod semper debeas euacuare ita ut fiat syncopis, quia multa sunt  
 corpora, quibus non accideret syncopis, etiam si quatuor aut quinque uel sex  
 lib. sanguinis euacuarentur, sed intellige quantitate exuberante, quę ad sum-  
 mum esset lib. 1. uel 2. Et assignat causas quare ita debet fieri phlebotomia,  
 quia fit fortis infrigidatio, & cura morbi cũ paruo auxilio aque frigida sum-  
 pte in potu. Quintus, si accidit syncopis cibetur pane cum aqua agreste uel ui-  
 no granatorum. Et si acciderit ex phlebotomia, partitio in phlebotomia est  
 melior si non fuerit necessitas fortis: patet, quia melius cõseruatur uirtus, &  
 fortasse minor phlebotomia q̃ ad syncopim sufficit. Sextus, reiteret phlebot-  
 in processu febris, secundum necessitatem, sed ad minorandam ad huc uel era

dicandam materiam. Sed nota, quod magna differentia est inter conuenientiam phlebotomię in synocha inflatiua & in synocho: Primo, quia amplius ab initio oportet in synocho phlebotomare, patet supra ibi: Et cum postponitur: Secundo, quia in minori quantitate oportet hic phlebotomare, maior enim imò maximus est timor hic uirtutis, cum deficiat instrumentum eius scilicet sanguinis. Tertio, in processu febris non est fienda phlebotomia, nisi cum aliqua digestionē præcedente, ut supra, & nisi cum forti indicatione & constantia uirtutis, patet propter causas dictas de debilitate uirtutis, permutatatur sanguis in qualitatibus, imò substantia, &c. Tertia, est lenitio uentris, quę patet ut supra. Et hæc debet præcedere phlebotomiam canonicę, si requisierit dispositio ægri, tamen non propter hanc, stante necessitate, differemus phlebotomiam, saltem multam. Nota autem quod Auic. ponit canone quod hanc lenitionē oportet quandoq; facere cum myrabolanis & cassia fistula, & similibus, quia in his febribus frequenter abundant materię multę in uis communibus, & hoc ex eo quia uenę non multum sugunt. Nam etiam membra non attrahunt à uenis, cum non sit sanguis aptus pro nutritione membrorum, propter putrefactionem, & inflammationem, ut etiam contingit in lepra, scabie, &c. Quarta, est extinctio caliditatis febrilis in qua summe laudat aquam frigidam, ibi: Et non sis contentus in infrigidatione, quin soluas ne fiat oppilatio & putrefactio. Et hic intellige omnia quę dicta sunt supra in causone, & ceteris. Et in hac intelligit Auic. digestionem sanguinis in synochare quisiitam ibi. Sanguinis uero ingrossatio. Quinta, est digestio quę proprie contingit in synocho, & completur per diuersa, ut in synocho propinquo causone conuenit digestio, ut infra in phlegmaticis. Sexta, est prouocatio urine, ut supra dictum est in continuis & causone. Septima, est diuersio cū prouocatione hæmorrhoidarū uel menstruorū cū phlebotomijs saphenarū uel brachiorū, & similibus, ut supra. Octaua, est mundificatio, mundificatio autē fit cum soluentibus choleram, ut supra, cum aqua fructuum & similibus. Aut cum eductibus humores aquosos, putridos, crudos, ut turbith, agarico, &c. ut in phlegmatica. Nona, est confortatio cordis & minerę uite, ibi: Spiritus cum cordialibus syrupis, epith. Decima, est prouocatio uomitus, quę hic conuenit primo, & hoc per accidens, ut supra. Secundo, prouocatio secessus, ut supra de lenitione. Undecima, est prouocatio sudoris, præsertim apud crisim, & ante illam, aperiantur pori modis leuibus superscriptis. Duodecima, est remotio malę qualitatis remanentis post crisim, modis superscriptis. Tertia

decima, est accidentium correctio, ut illic. Et si accidat dolor capitis, custodiatur caput, eparq; principaliter fluxus sanguinis narium si superfluit usq; ad syncopim, & alia ut in litera & in locis proprijs require.

De feb.

De fibre phlegmatica interpolata.



**I**n phlegmatica ponit Auic. duo notata, ponit enim primo, quòd in intentionibus habendis in cura phlegmaticæ diuersitas est seruanda, secundū materias phlegmaticæ. Gratia exempli aliter digerit phlegma salsum, aliter dulce, aliter acetosum, &c. Et ita etiā est diuersitas quantum ad alias intentiones. Secundo, diuersificatur penes tempora uniuersalia & particularia, & apparitionē digestionis, quæ apparitio plus uariatur in phlegmaticis quàm in reliquis febribus, scilicet quia aliquando apparent signa digestionis, & est augmentū, deinde postea apparent signa cruditatis propter multitudinē uel uarietatem phlegmatū, &c. ideo non possumus uniformi & successiua cura procedere, sed secundū istas diuersitates diuersificare operationes in intentione uel remissione, & alijs secundū canones uniuersales. Prima intentio, est administratio regiminis, in qua quantum ad causam, quæ frequenter ad se trahit curam, antequam ad febrem ueniamus, querenda est calefactio & exiccatio, ex parte aëris & aliorum. Primus canon si materia est frigida, non est utendum pipere & uino subtili pauco uel plurimo. Sed in cibis eorum ponuntur subtiliantia, exiccantia, incisua & abstergentia, secundū quòd materia indiget, ut statim dicitur de digestionē in illa parte. Cibi autem illorum subtiles, unde laudatur almuri, sinapi. Secundus, quando phlegma est acetosum, uiscosum, aqua ciceris, porrū, capparis, origanū, asparagus, cymīnū, & cōsuetū est facere decoqui apud practicātes radices apij, fœniculi, petroselini, &c. in cibarijs & cū aromatis stomachicis aromatizare cibos, ut cum cinnamomo, pipere, garioph. Tertius, & dimittant olera, in quibus est humectatio & in frigidatio. Quartus, cura temptatiua & præuisiua uel in illa in qua speratur status propinquus, in principio, id est, in primis diebus sit diēta subtilissima, & fortassis est contentus aqua hordei in tribus primis diebus. Si autē status apparet longinquus cura præuisiua, fiat diēta subtilissima, uel subtilior quàm uideatur conuenire, quia possibile est quòd succurreret illi cum ingrossatione, post tamen nō subtiles amplius, & hic præsuppone alios canones supra scriptos in uniuersalibus de hora quietis, de paroxysmis, & hora cibi est post teporem. Quintus, in fine augmenti concedetur uinum, ut infra, & uinum subtile ualet eis in hac hora. Sextus, fames, exercitium, siue motus, somnus super famem, in hac ægritudine est summum remedium, si non debilitant. Mensura autem somni eorum est, ut sit æqualis uigilijs, ut sit digestio materiei ad somnum, & resolutio ad uigilias. Secunda intentio est, lenitio uentris, quæ in omnibus conuenit à principio, & omnes species communicant. Intelligendo de pura lenificatione, quia minoratiua non conuenit nisi præparata materia, uel ipsa existente multa. Primus, non fiat assiduatio quando materia est cholericā. Secundus, quando natura non est lenis, ut detur medicina de turbiti, in litera descripta in parua dosi, aut

agaricus cum melle, uel confortetur lenificatio cum aqua luleb, id est, uofu-  
 bilis, medulla carthami, & cum clysteribus oxymelle, centaurea, licet ille ser-  
 mo posset etiam referri ad minorationē. Tertia, est prouocatio uomitus mun-  
 dificantis stomachum à materiabus communibus in ipso communiter pec-  
 cantibus, non attrahendo tamen materias aliunde, & est ultimus huic ægritu-  
 dini. Primus canon si accidat uomitus, proprie in principio periodi, non reti-  
 neatur nisi debilitet & fatiget. Ex quo sequitur etiam uomitū prouocandum,  
 non solum ad materias communes peccantes in stomacho, sed etiam ad eua-  
 cuationem materiei coniunctæ uel antecedentis, quarum tamen euacuatio  
 debet sequi digestionem, ut infra. Secundus canon, si superfluunt, retineatur  
 cum miua, & syrupo de menta. Quarta, est digestio materiei, & omnes eius  
 species communicant in hora principij: Et sequitur & in necessitate admini-  
 strationis subtiliantium & incidentium, & diureticorum. Vbi nota, quòd sub  
 digestionem includitur apertio siue remotio oppilationis, quæ est frequens cau-  
 sa febrium: Et amplius in phlegmatica propter multitudinem, grossitiem &  
 uiscositatē ipsius phlegmatis, ubicunque reperta fuerit ipsa oppilatio siue in  
 concauitate uenarum siue in orificis, siue in earum porositatibus, siue in uis-  
 siue in receptaculis, siue in porositatibus membrorum, uel in cutetotius, &c.  
 ut patet secundo aphorif. commento illius. Corpora ubi quis uult purgare,  
 ubi Gal. apertionem numerat inter partes digestionis præcedentis euacuatio-  
 nes. Et similiter intellige infra. Et posset etiam poni apertio pro una principali  
 intentione, si quis uellet, licet melius sit ipsam ita subincludere sub digestio-  
 ne. Idem dico de confortatione membrorum, quæ etiam est pars digestionis,  
 pro quanto membra confortata fortius alterant materiam. Sed quia confor-  
 tatio etiam requiritur, & est necessaria, pro recuperanda omni dispositione sa-  
 nitatis amissa uel lapsa, & fit non solum à medicinis, sed etiam à cibo solum ma-  
 teria operante. Ideo ponimus semper unam principalem intentionē esse con-  
 fortationem, quæ qualiter ex omni parte compleatur, alibi declaratum est.  
 Primus canon, aduertenda est primo qualitas & dispositio materiei, ut supra  
 in principio. Nam aliud digestum & subtiliatium, calefactiuum, & incisi-  
 uum requiritur instante dulci, quia scilicet leue. Aliud in phlegmate uitreo  
 uel crudo, sicut esset mel ros. uel oxymel uel syrupus acetosus saccharinus sim-  
 plex ad phlegma dulce. Syrupus uero acetosus de radicibus duabus uel tri-  
 bus, uel quinque ad phlegma crudum, uel syrupus de calamentho, &c. Et hic  
 canon intelligitur proprie in principio febrium unde Auic. Et cum superue-  
 nerint, & si ante illud mouebis, nocebis, & non facies autem. Ex quo sequitur  
 non solum diuersificantia, digestiua, subtiliatiua, calefactiua, incisiua secun-  
 dum species & qualitates materierū, sed etiam secundum tempora, ut supra.  
 Etia dicebat, quia in principio stāte materia indigesta, minus dandū est de his  
 quæ agitant & mouēt, uel aliquo modo educūt de materia, q̄ postea dū ipsa fuerit  
 minorata.

minorata. Nam digestiuorum subtiliantium & incidentium, quæ sunt leuia, non agitantia ut oxymel & mel ros. quasi fortia, ut syrupus acetosus, compositus de quinque radicibus, de hyssopo, de thymo, & sic de alijs. Sicut etiam prouocantiũ quoddam leue, ut aqua hordei, quoddam fortius, ut syru. de radicibus. Lege Gentilem uidebis quòd principium Auic. dicit esse dierum triarium, & tam diu donec materia à natura alteretur, ita ut non timeatur eius agitatio. Et ratio est, quia ea quæ sunt fortiter subtiliantia, etiam sunt aperitiua, ideo prouocant & educunt per urinam alterantq̃, quare, &c. & hic communiter nota quod notat & Gentilis, quòd quatuor modis subtiliatuũ fit prouocatiuum. Et ego. Primo, ex diuersitate patientium, fortitudine caloris, diuersitate humorum & complexionis, &c. Vnde unum uni erit subtiliatium tantum, ut rustico quod erit subtiliatium, & prouocatiuum corpori delicato exilitate meatuum amplorum. Secundo, ex diuersitate dosis, nam parua dosis erit tantum subtiliatia, ubi maior erit etiam prouocatiua. Tertio, ex diuersitate intestinorum & urinae uiarum, & potest sub primo includi, Aqua enim ciceris, si inuenit hominem aptum solui, soluet & non mouebit ad urinam, sed solum subtiliabit materias stomachi & intestinorum, & absterget. In alio autem homine prouocabit, &c. Quarto, ratione commixtorum refrenantium & retinentium in partibus stomachi, sicut si cum syrupo composito commisceas sacch. ros. uel endiuuiam. Si cum subtiliatio misceatur prouocatiuum uel aperitiuum urinae, ut grana milij solis, cum geleniabin. id est, melle rosarum colato. Secundo, reiteranda est digestio post minorationem materiei, & etiam uigoranda, id est, fortiora eligantur in processu quàm in principio. Et quando pertransit nonum, tunc necessariũ est administrare quod subtiliat plus. Quinta est euacuatio minoratiua & paulatiua, quæ etiam potest fieri in principio uel in augmento magis, quia non solum debet lenire & dirigere, imò euacuatione proprie paulatim minorare. Primus canon reiteretur illa euacuatio minoratiua, & euacuetur, si materia obedit nature, per digestionem ulteriorem. Secundus, non dentur illa euacuantia, quæ solum educunt quod est subtile, & dimittunt grossum, ut aqua prunorum, &c. Tertius, si apparet urina grossa, rubicunda, non est malũ si phlebotomes siue in principio siue augmento. Quartus, diuersificatur minoratio secundum materias, ut in phleg. dulci & falso, & uniuersaliter minus grosso indigemus, & sufficit odor turbith uel agarici, & in phlegmate grosso substantia turbith cum zinzinbere & colocyntha, &c. sicut etiam aliæ intentiones secundũ materias diuersificatas. Quintus, cõpletior digestio est expectanda in speciebus phlegmatis crudi, quàm in dulci falso, insipido, illic apud Auic. Et multotiẽs quidem concedit euacuatio phlegmatis & humoris crudi in hac hora. Sed melius est ut expectet in eo digestionis cõplementũ, id est, digestio cõpletior, quàm in reliquis speciebus phlegmaticæ. Sexta est prouocatio urinae, quæ à principio debet esse leuior, postea fortior

secundum quòd materia minoratur & digeritur, ut ibi, apud Auicennam. Et quando pertransit decimusquartus dies, tunc necessariū est administrare quod subtiliat magis intellige, & prouocat, sicut patet ex syrupo acetoso cum seminibus scilicet maioribus calidis, hyssopo & thymo, &c. ut supra. Ex quo apparet quanta in his secundum tempora debet esse gradatio. Septima, est apertio siue euacuatio uaporum, materierum communium & propriarum, quæ primo fit cum fricatione. Et postea Auic. laudat fricationem cum tela aranea in oleo. Licet secūdo canone cap. quinto alias decimosexto de Arena, laudat eā in tertiana. Et Serapio autoritate Diafco. dicit cap. 20. alias 47. quòd ipsa debet misceri cum aliquo medicamine uel unguento. & extendi super petia, & alligari temporibus, & pulsibus brachiorum, & curabit. Valet etiam in quartana, ut ibidem, scilicet illa quæ est alba linita corio, & suspensa collo, ut Diafco rides cap. 56. lib. 2. &c. Primus canon, in principio paroxysmi & in principio uniuersali, leuius sunt aperiendi pori, ut cum leuioribus fricationibus, & alijs, imò forte dimittendo in principio particulari paroxysmi, in augmento uero confidentius, in statu & declinatione cōfidentissime, nisi sit aliquid quod prohibet. In quiete autem plus cōuenit quàm tempore paroxysmi, ideo ista intentio posset poni post secundam, sicut etiā in alijs, & in opere pratico est in opere primo, communicans tamen totam curam usque ad finem. Prouocatio uero sudoris hic parum attenditur propter materiæ resistantiam. Octaua, est diuersa euacuatio malorum uaporum & putridæ fuliginis à corpore, & etiam humorum putridorum à locis nobilibus, quæ completur per fricationes circa extrema, ut in intentione in mediate præcedenti. Item quantum ad materias cum lenitiuis & prouocatiuis educantibus & mundificantibus per loca euacuationum, & ultimo cum minoratiue & eruditione euacuantibus materias proprias febrium. Primus canon, hic diuersio est reiteranda & uitanda post minoratiuas & eradicationem. Nona, est confortatio membrorum lapsorum, & maxime stomachi, & propriissime oris stomachi, quod in hac febre maxime leditur, ut pluribus locis Auic. docet & hæc intentio colligitur illic expresse. Et quando incipit egritudo augmentari, & post id tunc sit sollicitudo tua de ore stomachi, et quòd ipsum confortat sunt masticationes facie ex menta, & mastiche. Decima, est euacuatio eradicatoria, quæ debet fieri materia complete digesta, quæ licet non possit eradicari in una uice, tamen in pluribus frequentatis. Vnde laudat agaricum continuis diebus sumptum. Vnde decima, est extinctio caloris febrilis, quæ hic parum trahit ad se curam, nisi illa quæ fit de phlegmate falso. Et hic etiam intellige remotionem male complexionis membrorum remanentis etiam post febrem. Duodecima, est correctio accidentium, ut uomitus superflui fluxus, inflationis faciei, siue cacohexie, aliorū.

*De feb. phlegmatica continua.*

**I**N cura uero phlegmaticę continuę, quę dicitur latica, sic procedatur ut in interpollata, licet in intentionibus eisdem hic & illic cadant diuersitates, ut in prima intentione conueniat hic subtilior dięta, & patet ratio. Secundo, oportet studiosum te esse magis in eligendo horã cibationis penes minorem afflictionem, & alia quę supra, & c. Secunda, diuersitas est in intentione quartę digestionis, in qua iubet Auic. hic administranda esse subtiliantia calida cum facilitate, ut geleniabin, iulep de melle, id est, ubi plus ponitur mellis quàm aquę, in aqua mellis & plus etiã bullit, & usq; ad administrationem trium radicum, & patet causa huius diuersitatis propter materiam esse ad intra uenas, & alia, & c. Et Gentilis scribit se uidisse quendam liberatum à phlegmatica 6. mensum per usum succi apij syrupizati cum melle.

*De empiala & lipparia.*

**E**mpiala, lipparia & illa in qua simul sentitur frigus & calor una uia curantur, simili cura phlegmaticę supra scriptę, nisi quantum hæ fiunt à phlegmate uitreo, licet lipparia aliquãdo fiat à cholera grossa. Ex quo apparet digerentia, subtiliantia, abstersiua, & incisua debere esse intensiora, licet etiã à principio letitia, ut in prima exēplificat Auic. de syrupo acetoso, mellino, & sacch. à quibus postea ascēdamus usq; ad intensa, secundū dispositionē materię, & postea ad solutiua & diuretica, ut supra in phlegmatica. Itē laudat maxime usum clysteriorū acutorū, patet ratio quia mundificat phlegmata grossa, & c. Ultimo uult q; in lipparia minus damus subtiliãtia quàm in empiala, quia in empiala calor intus est sopitus & remissus. Et ideo nō ita timeamus super calefactionem, sicut in lipparia. Vel quia etiam lipparia aliquando fit à cholera: Aliter potest intelligere de dięta, quę debet esse subtilior in lipparia, ut fiat maior subtiliatio, & digestio materię plus distantis à fonte caloris. Reliqua uero de cōfortatione stomachi, & c. iuxta intentiones positas in phlegmatica comprehenduntur.

*De syncopali humorosa.*

**I**N febre syncopali humorosa, quę est difficilis curę, sunt intentiones similiter habendę sicut in phlegmatica. Et in prima intentione, quę administratio est debiti regiminis, ponit Auicenna canones: Cibentur pane infuso in uino illico dum timetur aduentus syncopis, quem comprehendimus ex debilitate & casu pulsus: Et ad hoc oportet aduertere te diligenter. Secundus, ratione uirtutis & in comparatione ad morbum dięta debet esse subtilissima, sicut aqua mellis, aut aqua hordei, supra quam nō addatur, nisi cadat uirtus, ut illic: Cibus autem super quem fit dormitio, quia super cibū qui dat ratione syncopis nō debet homo dormire, ut quinta tertij. Sed super illum qui datur ratione uirtutis sustentando licet dormire, uel dic super quem fit dormitio, id est, securitas in exhibendo, quia isti cibantur semper

Z

cum magno timore, ut uide supra in cap. defeb. illa syncopali, propter causas quas ibi tangit. Sed nota quia dicit, super quē, non additur nisi, &c. quod aut humores istorum sunt ita mali, quod ab eis non potest corpus nutriri, & tunc non debet tam subtilis dari diēta, sed aqua pulli uel ptisana, &c. uel humores ipsorū possunt digeri & conuerti in substantiam, & tunc licet subtilissime digere à principio usq; ad septimum diem secundum existimationem tuā. Tertius canon, uinū cōceditur in hac febre, etiā à principio, quod Gal. uoluit esse aquosum ibi non uinosum. Et cōmixtio eius cū aqua erit in discretionē tua, & hoc tam ratione syncopis q̄ etiā ratione fortificationis uirtutis. Et si illa febris fuerit ex materia cruda, unde dixit febres eorū sanguineę, quia phlegma sanguineū minus crudū, licet magis inflamabile uel sanguineę, id est, cū peccato sanguinis, in quibus cum sit uirtus debilior necessitas maior refocillationis spirituum & caloris, quę fiet per uinū, & proprie in senibus. Sed debet dari uinū propter causam assignatam, uel quia raro fiet in eis illę sanguineę. Item post cibum, quia scilicet non solū in cibo, sed etiam alijs horis, ad restaurandum uirtutem. Secunda, est lenitio uentris hic multū cōmendata, unde in prima: Tu enim cum clysteribus mundas quod est in intestinis & uenis propinquis eis ex superfluitate. Vbi tamen etiam includere uidetur aliquid de minoratione materie proprie febrū, dum dixit: Et uenis propinquis. Et quelibet illarū à principio debet esse multum facilis, ne agitet materias, & fiat syncopis. Ex quo patet primo multum uerendum esse uohtitum propter syncopim, tam illum qui educit materias cōmunes, quā illū & multo magis qui educit aliquid de materia propria. Patet secundo, digestiua quę sunt in intentione quarta etiam debere esse remissa non agitantia, ut in litera. Et de eis quę conferunt eis sunt subtiliantia, ut aqua mellis cum uirtute hyssopi, &c. non dixit cū uirtute hyssopi & aqua mellis. Nam syrupus compositus uel ex radicibus, &c. Et infra & syr. acetosus, &c. Patet tertio in quinta intentione quę est minoratio, similiter leuiter euacuandum, unde inquit: Et modus curationis eius est euacuatio gradata ex subtili ad fortem, imò quasi uidetur uelle euitandam esse euacuationem, dum inquit: Et Gal. quidem inquit, quod defecit ab euacuatione, id est, dimisit euacuationē, scilicet per uias manifestas, insistsens fricationi, &c. Patet quarto similiter de prouocatione ualde paulatim sine agitatione fienda, ut supra. In septima uero intentione. Auic. iubet insistentes dum dixit: Et administras residuo subtiliationem cum fricatione. Et infra, ad summum canonē curationis eorum est subtiliatio, non calefactio ualde. Vnde uisus est dimisisse considerationes duplicis materie, unam in intestinis & uenis propinquis, & hanc clysteribus supra iussit educendam. Et alia in uenis post epar, & hanc fricatione calefaciendam, subtiliandam, euacuandam, & resoluendam uoluit, & uide modū fricationis in litera scriptū. Et declarat in hac plus quam in alijs esse curę spem ac securitatē. Consequeris enim plures effectus intentos & iuuamenta, secundum



dum apertionem pororum, & euacuationē uaporum tam comuniū quam proprium malorum, etiā diuisionem eorum à corde. Et est octaua intentio, prohibitionem syncopis quod est sub cura accidentium in ultima intentione explicanda, eradicationem materierū, & postea euacuationibus sensibilibus aggredi poteris, & hæc est nona intentio. Et si uis, potes etiā sub cura accidentium ponere illos sermone: Et syr, acetosus mellinus, &c. est conuenientius quo potantur ad sitim, &c. ubi docet sitim sedare. Nona intentio, quæ est confortatio, &c. fiat ut supra in phleg. Decima uero, quæ est extinctio febris & caliditatis remanentis, parū est hic necessaria, ut in alijs phleg. Et hic minus quia materia huius febris est phleg. crudū sua frigiditate multū nocens, ergo, &c.

*De syncopali humorosa à cholera.*

**I**n febre uero syncopali humorosa à cholera laudat uomitum & lenitionem uentris, dicitur uomitum facilem, quia materia cholericā inter alias materias facilius educitur. Item ad ultimum melius est ut assidue proficiat in ea, id est, melius est quotidie aliquid leuiter facere, ut lenire, leuiter uomere, & fricare quemadmodū in phleg. & attendere uirtuti, & non subito euacuare multum, quare, &c. In reliquis dico ut supra.

*De syncopali minuta.*

**I**n febre syncopali minuta habende sunt intentiones, ut in tertiana continua, uel causone, aut ut in pestilentiali, de qua infra. Primam tangit dum dixit: Et uiuificentur cū cibo. Per quod intellige totius regiminis uniuersalis sex rerū non naturalium debitā administrationē. Quod ad frigiditatem notabilem debere declinare nemo dubitabit, & litera declarat, pro quo recurre ad supra scripta de tertianis. Sed nota canonem in uerbo illo uiuificent: quia aut oportet istos ex cibo syncopi releuare & defendere secundum canonem cure syncopis. Aut oportet illos ad cibi assumptionem cogere frequentem, ut resumatur & sustentetur uirtus deficientis & resoluta. Secundo, dixi paulatim, quia modicum & sepe. Tertio, ut fit cibus omnis alteratiuus cū resistentibus feruori cholere, & cum prohibentibus syncopim & putrefactionem, ut sunt acetosa. Secundam intentionem hic coacte ponimus extinctioni uam feb. Et tertiam digestionem cholere siue refrenationem, eo quod in opere practico oportet maxime in his attendere quod Auic. declarauit dum dixit, oportet ut emplastretur, &c. Et omne ingenium supra de regimine acutorum & cura tertianarum hic intelligas, & applices imò etiam ea quæ infra de pestilentia dicent, & hæc feb. est quasi de genere earū quare illic ea suppleant.

*De quartana.*

**I**n cura quartane est primo notandū, quod Auic. preponit, scilicet quod consideretur in hac egritudine, an sit melancholia phlegmatica, quia secundum uariationem illorum quæ maxime inter se differunt, tam in modo substantiæ quam in qualitatibus suis, oportet uariare cu-

ratiua remedia, ut patet intelligēti, & aliquantulum patebit infra. Similiter intelli-  
 ge de tēporibus uniuersalib. Prima intētio, est debiti regiminis administratio,  
 iuxta notabile positū, uel uariāda, nā aliter in quali & in quāto administrat aer,  
 & alię res nō naturales in quartana cholericā, & aliter in quartana à melācholia  
 naturali, &c. Primus cañ. in die paroxysmi prohibeat cibum, debite intelligē-  
 do & nō occurrēte causa necessitante cibationē. Et oportet ut phibeatur, sed  
 potest dari potus medicinalis ratione sitis. Secūdus, in diebus interpollationis  
 grossa dięta cibent. Tertius, qā in quartana aut dięta nō ordinat in relatiōe ad  
 statū in quo nō expectatur accidentiū difficultas, aut status est ualde remotus,  
 ideo in primis diebus licet subtiliter diętare, qđ nocumentū subtilitatis licebit  
 corrigere si oportuerit. Et ex tali subtilatione acquiritur iuuamēta, ut illic apud  
 Auic. sed in paruis auiculis usq; ad tres uel quatuor paroxysmos. Quartus, post  
 tres septimanas uel circa diętent dięta grossa, ut gallinarū, hœdorū. Quintus,  
 cibus quo cibent quartanarij debet habere quatuor conditiones, prima nō sit  
 crudus, in dō resoluens cruditatē, quā facit melācholia. Secunda, non sit gros-  
 sus. Tertia, sit lubricatiuus uentris, non cōstrictiuus. Quarta, sit ex se genera-  
 tiuus boni sanguinis, & hic cibus est ille qui est calidus & humidus. Sextus, ui-  
 num eorū sit subtile, purū, boni saporis, non acris. Septimus, res frigide & hu-  
 mide facilis digestionis & boni chimi ratione feb. & contrarietatis ad siccitatē  
 melācholię sunt conuenientes in quartana, cū quibus tamen misceat aliquid  
 temperans frigiditatē, & non minuens humiditatē, ut calida uel equalia, &c.  
 Octauus, cibi calidi & humidi sint iuuatiui ualde & cibi nō calidi. Nonus, cibi  
 falsi, acres non incisui in primis non nocent in totū, sed in fine non est excusa-  
 tio super eos, & non est malum in primis. Decimus, prohibeatur omne frigi-  
 dum & siccum. Undecimus, querantur delicię & quies. Duodecimus, fiat in-  
 gressio in balneum aque calide, dulcis, que delectat die secundo post paroxys-  
 mum, licet balneum resoluens non conueniat nisi post digestionē, & licet ille  
 canon sub agnitione materiei & extinctione caliditatis febrilis, que sunt due  
 alię intentiones, ut infra poni possit, & etiā sub apertione pororū. Secunda in-  
 tentio, est lenitio uentris, ut in alijs febribus ad materias cōmunes educendas.  
 Primus canon, in quartana phlegmatica cū lenificatione querenda est aliqua-  
 lis solutio leuissima phlegmatis, ut illic apud apud Auic. Et si necessaria fuerit  
 lenitio, misceatur cū ea in principio. Licet ille sermo etiā de minoratione pri-  
 ma intelligi possit: Et similiter in quartana cholericā lenitio facienda est cū ha-  
 bentibus respectū ad choleram, ut colligitur de cura quartanę cholericę. Et fi-  
 at lenitio nature in principio, cum eis confert, &c. Tertia, est prouocatio uo-  
 mitus primo ad materias cōmunes educendas, uel etiā associatas, deinde etiā  
 ad educendum materiā propriam antecedentem uel coniunctā, sed hec secun-  
 dum canonē post digestionē colligitur illic apud Auic. Et uomitus iterū & prop-  
 prie ante cibum & post cibū est conuenientior, & proprię in die paroxysmi &

ante

ante paroxysmū, & pluries infra. Primus canon in quartana phlegmatica conuenientior est uomitus in principio & omni hora, per textū qui sequit̄ in Auicenna, & proprie quando febris est phlegmatica. De rebus iuuantibus & non in principio tantū, imō in omni hora. Et infra de cura quartana phlegmatica, & fiat ut euomat: Et quoniā oportet fortius in phlegmatica quartana prouocare uomitū propter viscositatem materię maiorē. Secundus, debens uomere prepararetur cum assumptione diuersorum cibariorum & diuersorum saporū, secundum canonē, ut facilius euomat. Tertius, si assumatur cibus quinque horis ante paroxysmū ut euomat iuuabit ualde. Quartus, uomitus in die tertia a febre & post balneum quod administratur modo supra scripto in prima intentione canone duodecimo & infra, est cōueniens & fiendus, colligitur, & in die tertia administret̄ uomitus. Quintus, in quartana melancholica prouocetur uomitus, quoniā est radix super cibū cū fortificatione uel leuitate secundū horam, id est, tēpus egritudinis uniuersalę & particulare, & secundū necessitatē, id est, motū materię, & digestionē eius, colligit̄ apud Auic. illic de cura quartanę melancholicę: Et administret̄ uomitus sup̄ cibū. Et hic presuppone canones generales quarta primi positos, & supra de cura putridę in generali. Quarta, est prouocatio urine que in quantū educit solū serosum sanguinis, & cōmune peccans in uenis, precedit minorationē propriā materię feb. Et in quantū aliquid de materia ppria deberet prouocādo educere, tūc debet sequi minorationem & digestionē eiusdē materię, ut supra in cura generali. Et hic presuppone ea que scripta sunt supra in cōsimili intentione, in cura phlegmaticę & etiā aliarum febrū, de quibus supra, quare, &c. Quinta, est aptio pororū ad euacuandos uapores eleuatos à membris in corpore peccantibus omnibus, quæ hoc modo precedat digestionē & minorationē materię, puocatio uero sudoris & euacuatio materię per uia sudoris, uel insensibiliter p resolutionē debet sequi reiteratas euacuationes. Et in quartana plus apparet sudor q̄ in phlegmatica. Primus canon ante digestionē & minorationē nō approximet̄ balneū calidū multū, qđ sit eliquatiuū & agitatiuū humorū crudorū, & ingrediatur balneū die secūda, siquidē fuerit digestio. Et iste intentiones sunt uniuersales, respicientes dispositiones totius. Sexta, est minoratio materię, ut in principio capituli, uerū omnibus speciebus sua sunt iudicia, &c. Primus canon, si fuerit melancholia sanguinea uel sanguis dñans, fiat phlebotomia secundū quantitātē necessitatis, ut sequit̄ in textu, quare necesse est ut attendat̄ an sanguis sit dominās. Et sunt due cōsiderationes, prima scilicet si melancholia est sanguinea, & cū sanguine educibilis, tunc phlebotomia minoreť sanguis. Et aliquando eradicare posset materiā propriā feb. Si uero nō, & sit sanguis dominās, tunc educat̄ materia cōmunis, accidit cōiuncta feb. siue associata, ut est sermo supra de cura putridę in generali. Secundus cañ. qñq; oportet facere phlebotomiā copiosam, & fortasse exigit multitudine, s. uel ppter multā sanguinis massam, uel ut multū

etiã notabiliter de melancholia educat, quę est fex sanguinis, & fex simul cum sanguine educat. Tertius, si nõ est magna indicatio de phlebotomia dimittat, quia maxime nocet. Quartus, in alijs calibus, & quartanis ab alijs speciebus melancholię fiat minoratio cū solutione uentris, cū appropriatis, ut illic: Et si opus, euacuet in principio de humore. Quintus, fiat talis euacutio, & etiam eradicatiua die secundo post paroxysmũ, nõ prima post paroxysmũ, nec illic, & fiat post paroxysmũ per diẽ nisi fit aliquid prohibens fortius. Sextus, non fiat euacuatio in primis cū fortibus, scilicet in minoratione, sed nisi post digestionem, ut ibi, & non opus ut fiat prouocatio, id est, euacuatio per secessum in primis, & infra, & non concedit confortatio eorũ, nisi quando cõsequitur egritudo statũ. Septimus, quando melancholia est cholericã eligant solutiua, minoratiua, respicientia cholera, uel saltẽ alijs addant. Octauus, aqua casei est optimũ uehiculũ, quando est caliditas uiolẽta, &c. Nonus in quartana sanguinea etiã post phlebotomiã de basilica est siẽda minoratio alia cū solutiuis mundificantibus sanguinẽ. Decimus, in quartana phleg. in minoratiõibus fienda est gradatio à facilibus solutiuis ad fortiora et intensiora, ut in primo, & fiat gradatio, scilicet à turbith puro, ad uirtutẽ agarici, quia ipse agaricus nõ est fortis, ut turbith. Septima intentio, est digestio materiei quę est uarianda secundũ uarias species melancholię, sicut uideri poterit p secessum. Aui. igit alia laudat in phlegmatica, alia & intẽsiora in frigidãtia in cholericã, & oēs iste species indigent humectantibus, & diuersificant in quantitate, qua indigent in frigidatione & calefactione. Et supra in principio: Et oportet ut administrent mollificantia, licet etiã per mollificantia intelligant lenientia uentrẽ, & illic, & sit medicina in die paroxysmi geneliabin, & illic et scias q̄ quãdo incipit quartana in estate. Hęc subintelligenda sunt omnia quę dicta sunt supra de phleg. Primus cañ. Et sub digestionem intelligit apertio membrorũ & uiarũ naturaliu, in quantum sunt oppilata à qua raro euacuat febris putrida, & maxime quartana & phleg. Secundus, in digerẽdo materiã quartanę indigemus exiccatiuis, nõ ut exiccatiuis, sed ut incisiuis & absteruis. Tertius, ad digerẽdũ materiã qa ad humectandũ ipsam quandoq; iuuat balneũ aque calidę dulcis ante cibũ ad ministrandũ, ut ibi: Et de illis in quibus iuuamentũ est sessio in aqua calida dulci ante cibũ omni die. Et balneatio quę humectat & post facit sudare neq; excitat caliditatẽ Quartus, & etiã p confortatione principaliũ membrorũ, quib. melancholia inimicat, & uice dãda sunt in digerẽdo materias quartanę phlegmaticę & melancholicę, theriaca, & mythridatũ, et medicamẽ de asa, et similia, sed nõ nisi post minoratiõẽ, et digestiõẽ notabilẽ. Octaua, est confortatio mēbrorũ lapsorũ, & maxime stomachi, splenis & epatis, cū emplastris & alijs localibus declinatib. ad calidũ, secundũ q̄ exigit dispositio, colligit ex Aui. Et oportet ut obseruet stomachus cū eplastris bonis confortatibus. Primus cañ. in fortificãdo stomachũ in quartana cholericã nõ trãscendebat primus grad. caliditatis confortantium

rantium & reſtificantium. Secundus, in cōfortando ſtomachum in quartana phleg. eligantur fortia perueniētia ad gradum tertium. Similiter intellige de confortatione epatis & ſplenis, & cordis, pro quorum omniū & maxime principiorum confortatione laudat theriacam, & confeſiones beſarticas, quia melancholia ſecundum ambas qualitates cōtrariatur uice principijs, & etiam à modo ſubſtantie, & quandoq; maligna qualitate. Nona, eſt diuerſio materiei & uaporum putridorum à corpore & alijs membris principalibus & nobilibus, quę completur euacuationibus, prouocationibus urinę & ſudoris, modis ſupraſcriptis, ac etiam fricationibus, ut ſupra de phleg. Et optime completur cum enematibus. Et nota quòd in iſtis euacuationibus poſſunt poni aperitiua meſeraicarum, & ueng portę, ſplenis, epatis, & confortatiua iſtorū membrorum ac digeſtiua materierū, ponendo in decoctionibus res appropriatas, ad hęc & erit theſaurus in curando quartanas, ſicut & plurimas ægritudines & patet ratio propter propinquitatem ad inteſtina iſtorū dictorum membrorum, quę ſunt minere humorū, quare, &c. Decima, eſt euacuatio materierū non tamen in una uice, quia illud nō eſt poſſibile, ſed cum fortioribus ſcilicet fiant euacuationes. Et querit ultima reſolutio materiei frigidis digeſtionibus, & alijs aperitiuis ſupra ſcriptis. Vndecima, eſt extinctio febris & caliditatis ſine impreſſione quartanarū, à quibus raro euacuatur, ut in principio colligit de quartana remotio, de qua magis debemus eſſe ſolliciti quàm de febris extinctione, quę ad ſe trahit parum cure. Et hęc remotio impreſſionum fit cum intentionibus ſupraſcriptis, maxime cum confortatione membrorum principalium naturaliū. Duodecima, eſt reſpectus omnium accidentium præſentium & imminentium & remanentium, ſecundum quòd emerſerunt.

*De quintana & ſextana.*

**Q**uintanę, ſextanę, & aliarum Auic. dicit curam ſimilem eſſe curę quartanę phlegmaticę. Et progrediens ad intentiones. In primo ponit neceſſarium eſſe ſuperfluum ieiunium, & ſubtilationem cum omni regimine, quia materia eſt ualde groſſa, ut cū ſomno, ſuper famem exercitio, & alijs, dummodo cuſtodiat uirtus, quę tamen non debilitatur multum à morbo, cum ſit leuis ex parte accidentium, & ei etiam cum uoluerimus poterimus ſuccurrere, ut ſupra dicebatur de phlegmatica. Et nota quòd in hac febre Auic. potius eligit ſubtiliationē materię, per regimen, quàm quòd ſuadeat, ut tranſeamus ad ſubtiliantia, multum intenſa, ſicut uidetur diſpoſitio materię requirere, quia talia poſſunt in alijs humoribus & in alijs modis pluribus intenſe nocere. Quando aut uirtuti ſuccurrendum fuerit, uel etiā alicuius partis, uult ut ſuccurret iſti cum his quę ſunt boni nutrimenti, & nō ſunt ingroſſatiua materiei. In tertia uero intentione maxime laudat prouocationē uomitus. Et patet ratio ex ſupra ſcriptis de phleg. & de quartana. Deinde laudat enacuationes. ſ. minoratiuas & eradicatiuas, quę iris, quę hierę reſpiciūt

materias grossas. Item digestionem materiæ cū theriaca, & similibus, ultimo resolutionem materiæ, & etiã subtiliationem laudat, sudationē cum balneo sicco, siue cum aëre balnei, quasi confidat curam ex magna parte consistere in subtiliatione, &c. Et pro reliquis recurrere ad dicta.

*De febre hectica.*



**I**N hectice cura intentiones principales tangit Auic. scilicet in frigidationem & humectationē, præsupponens nos doctos de aliis intentionibus siue canonibus seruandis. Verum est autē secundū eius sententiam in quarta primi, morbum immaterialem cōplexionalem sola ad oppositū alteratione indigere pro sui remotione, in quantū ad remouendum ipsum morbum. Secundum etiã accidentia morbi oportet remouere. Et etiam sanitatē & membra lapsa oportet reducere ad dispositiones pristinas, & hæc duo oportet attendere ultra simplicem remotionē morbi & causæ eius. In sequendo igitur ordinem canonicum, dicemus primā intentionem esse regiminis debiti administrationē, quæ erit in frigidatio & humectatio qualitatiua, & amplius substantifica, restauratiua propter arefactionē, imò & prohibitio consumptionis & arefactionis, unde ut infra patebit, eliguntur cibaria dulcia, solidum nutrimentum non de facili resolubile, ut cancri. In qua intentione sunt canones isti. Primus canon, in frigidetur aër in frigidatione simili frigori hyemis, si tolerat: si non, saltem prohibeantur calefacientia aërem, ut ignis, radij solares, frequentia hominum, & similia, & quia in frigidatio aëris eorum est melior res, nam ipse est refrigerans proprium cordis & spirituum, quod est subiectum febris hectice. Secundus canon aër non solum habitationis, sed etiam communis & liber præparetur ad frigidum & humidum. Aër scilicet habitationis cum præsentia florum & fructuum, & similiū frigidorum & humidorum, ut salice, uite, ros. nenuph. pomis, & sic de alijs. Et cum euaporationibus aquæ dulcis, calidæ, & alijs ingenijs. aër uero liber et communis, portando odorifera frigida & humida, & uestes redolentes frigiditate & humiditate, ut in prima apud Auicennā: Et se uestire sandalatis. Tertius canon eligatur quies, somnus super repletionem, modo debito, tranquillitas accidentiū omniū, & gaudium. Et prohibeantur omnia accidentia cum tristitia, ut ira, mestitia, timor, desperatio, &c. ut in prima. Quartus, caueat à fame & siti, & ab omni causa resolvente. Quintus, dormiat in aëre recenti & frigido iuxta decursus aquarum, & supra lectum aut stratum frigidum, aut ex oleribus & folijs, & floribus, & folijs arborum frigidorum, uel ex corio pleino aëre, & similibus. Sextus, cibus eorū diuidatur in plures uices parue quantitatis secundum uirtutis constantiam, non replendo se uice una. Septimus, diæta etiam sit declinans ad frigidum & humidum, secundum species hectice & complexionē totius, ac uirtutis tolerantia intensiorē gradum frigiditatis eligendo, & si cibaria non sint talis gradus, uel sint in natura propria calida, alterentur

terentur permixtione frigidorum, cum eis, sicut plura exempla habes in prima, permiscendo semper modo quo in prima. Et si necessitas uocat ad fortem infrigidationem non erit nisi cum re cui coniungitur. Octauus, non detur acetum solum nisi permixtū aqua frigida, uel alijs humectantibus lenificantibus. Nonus, febricantibus febre putrida simul cum hectica, uel habentibus humorem preparatum ad putredinem, non cōuenit lac, &c. Decimus, si accidit putredo ex lacte, fiat leuis solutio, deinde aliquot diebus dimittatur, & curet digestiuis cōuenientibus, & alijs, postea redi ad exhibitionē lactis. Undecimus, sumatur lac ex animali sano longe à partu per menses quatuor, quod nutritioleribus frigidis & humidis. Duodecimus, eligatur lac asine, post lac mulieris est alijs prestantius ad infrigidandum & humectandū. Tredecimus, sumatur aut ex mammilla aut quantū possibile est recens ex ubere. Quartusdecimus, incipiat assumere in parua quantitate, ut & in pluribus diebus ita continuando, postea paulatim addat in quantitate ista, iterum aliquibus diebus illam continuando, & sic deinceps donec perueniat ad suendum quantitatem quam tolerare possit uirtus eius. Quintusdecimus, cōtinuet lac modis dictis à principio hectice usque ad finem eius. Sedecimus, sumat ipsum lac in mane tantum per unam & mediā, uel circa postquam surrexit uel in medijs tertijs, sine alio cibo. Septimusdecimus, cōmiscet lacti saccharum, uel iulep uiola, uel aliud simile infrigidans & humectans. Seruentur alij canones qui sunt secundo canone capi. de lacte & 13. tertij de cura phthisis, & de cura male complexionis sicca stomachalis. Secunda intentio, est infrigidatio & humectatio, quæ est alteratio, uel permutatio ad contrarium. Primus canon, caueatur ne infrigidando exicemus, & humectando calefaciamus. Et fortasse est causa unius earū causa contrarij alterius. Secundus, si dantur frigida exiccatia, uel humida calefactiua permisceantur cum eis, ut cum frigidis humectantia, & cum humidis infrigidantia, uel dentur ante, aut sequentur. Tertius, si fiat infrigidatio cū emplastris, & similiter epithimatis aut unctionibus & similibus, omnia talia sint aromatica, confortatiua, & proprie illa quæ sunt pectori applicanda, et quæ sequuntur ipsum. Patet ratio, quia in hecticis uirtus est debilis, & frigiditas est inimica uitæ, cui debet associari fouens principia uitæ. Quartus, non sit in dictis emplastris & alijs similibus stipticitas, scilicet fortis, quia prohibet penetrationem, & intellige de stipticitate quæ preueniat aliorum operationem, quæ si sequatur potius iuuat, quàm impedit. Quintus, permittant emplastra infrigidantia uel fortia, scilicet ex alijs rebus, nō tamen eleuationibus in gradu, ipsa comprimendo, uel etiam intensiora si necessitas requisierit. Item fiat interpollatio applicationis eorum & per dies scilicet non applicando, & in ipsis diebus per certam horam remouendo, ne autem natura assuescat, cum morbus sit chronicus, aut etiam deficiat uirtus assidua infrigidatione. Sextus, non prolongentur emplastra infrigidantia super membra anhelitus uel retentio

eorum, uel membris propinquis membris anhelitus, ne anhelitui & uoci inferant nocumentum. Et oportet ut non prolongetur retentio emplastrorum, &c. Tangit postea Auic. regimen infrigidatiōis & humectationis per balnea siue thinam, & est balneum aque dulcis in caliditate. De alijs autē modis humectandi & infrigidandi cū potionibus, &c. Septimus canon, præparetur infirmus ita apud balneū, ita ut ingrediendo, & exeundo non ambulet nec calefiat imò portet prope balneū scilicet ad primam domum balnei, & hic. Auic. præsupponit balneum habere tres casas. Et dicimus quòd balneadi secundum ordinē balnei casas ingredi debent. Et prima casa est infrigidans & humectans, & secunda calefaciens & humectans, & tertia calefaciens & desiccans, portetur autem in lecto in domum, ut ibi expolietur suis pannis. Octauus, sit lectus plenus lana uel coto. Nonus, exiccatur in prima domo aut media, si non fuerit calida. Decimus, non moretur in aliqua domorum primarum, nisi donec permutetur anhelitus paucis anhelitibus. Sed exutus postea transeat ad domum tertiā quæ non sit uehementis caliditatis, & stet in ea tempore quo tolerat thinam. Sed melius est quòd thina sit in domo media temperata. Et nullus ingrediatur thinam uel balneum, antequam cibus est digestus in stomacho, & chilus in epate, &c. ac cum in corpore hectico mouetur materia aliqua preparata putredini. Duodecimus, immittatur in thinam totiens in die primo, scilicet in materiæ modis supra scriptis, & infra, deinde post digestionem primam & secundam, & hoc ante ut attrahatur nutrimentum ad partes eius, iuxta canonē primi lib. fen. tertia, doctrina secunda cap. 5. Qui uero impinguari desiderat, deinde fiant post thinam infra scripta, & sic paulatim quiescat, postea tertia data aqua hordei uel aliquo alio simili, immittatur in thinam, & alia, ut supra & infra patet illic. Et si præmittat thinam post emulsionem lactis. Tredecimus, præmittatur potus aque hordei ante thinā per duas horas, uel aqua lactis acetosi, uel ipsum lac, & simile. Quartusdecimus, præmittatur emulsio lactis ex ubere supra membra hectici, omnia de generibus lactis laudatis supra, ante ingressum thine, quia lac est uehementis humectationis, quæ emulsio est intelligenda debere fieri ante ingressum, per aliquod tēpus notabile, ut duas horas uel circa. Quintusdecimus, inunctio tamen ex oleis infra scriptis est magis imprimens, quàm emulsio lactis ppter maiorē penetrationē. Sedecimus, debet hecticus totus uel saltem usque ad caput submergi in aqua nisi debilitet. Decimusseptimus, in balneo terra multa proijciatur ut uapor eleuetur, & aer humectetur. Decimusoctauus, non dimittatur in balneo facere longam moram. Decimusnonus, si in balneo existens sicut, bibit aquam hordei uel lactis acetosi asine. Et ad bibendum tribuatur ei parum. Vicesimus, thina in qua debet immitti melior est tepida in qua est uirtus olerum infrigidantium & humectantium, & ita fit ut nō rarificet nedum ut sudare faciat uel igneat, uel notabiliter permutet anhelitum, sed caliditas quæ deleat. Vicesimusprimus, sit



fit calida aqua minus calido aëris, quia uel aqua alterat plus aëre. De aëre non sic. Aut quia aër à naporibus aquæ etiam remissioribus in caliditate plus calefit, cum ex natura sua sit calidus, & propter raritatem faciliter recipit impressionem. Vigessimus secundus, si non timetur debilitas & extenuatio corporis hectici aut hectica senectutis, cum qua tamen homo diutius uiuit quàm cum hectica febre, melior est thina frigida quæ in principio sanat hecticum. Vigessimus tertius, securius est ut incipiatur à thina tepide caliditatis à qua paulatim descendetur ad frigidam scilicet aquam thine infrigidantem, cum additione alterius aquæ frigide actu, similis tamen uirtutis cum prima, ut supra, donec perueniatur ad frigidam temperatam tolerabilem. Et hic modus facit aquam frigidam tolerare, quæ non nocet nisi ex aduentu subito, & corpus remittit, ita tolerat, fiat ergo hoc cum facilitate. Vigessimus quartus, si post thinam calidam possit subito absq; gradatione submergi in thina actu frigida, est ultimū ex parte cure, sed est fortis timoris, non solum modis superscriptis, scilicet extenuationis debilitatis, sed etiam corruptionis & destructionis uirtutū membrorum principalium. Vigessimus quintus, sit frigus aquæ huius talis thine dicte simile frigori aquæ æstatis, quæ est inter tepidam & uehementer frigidam. Vigessimus sextus, post balneū fiat inunctio ex oleis frigidis & humidis, ut uiolato, cucurbitino, nenupharino, &c. Vigessimus septimus, si etiā præmittatur inunctio, deinde festinanter ingrediatur aquam frigidam parū, & secundum tolerantiam erit bonū, modo sic post digestionē cibi. Vigessimus octauus, post balneum parū, scilicet per horam & minus, tribuatur ad potandum, parū de humectantibus, ut aqua hordei, & lac asine, &c. Vigessimus nonus, cum egrediuntur balneum, odorentur ex odoribus frigidis, patet secunda primi, odorentur illico cum egrediuntur. Tertio modo cum egrediuntur balneum, cooperiantur mantili magno habente duas tunicas, & permutet ad lectum suū superscriptum, & exiccetur cū sandali, id est, panno de serico, & sit albus, deinde inungat & potetur modis superscriptis. Vnde hic canon debet esse 26. lib. quarti Auic. sed intelligenti hæc præuaricatio parū obest. Tertia intentio, est confortatio principaliter cordis, epatis, & aliorum, quæ licet fiat per regimen, & præsertim per restauratiuum, deinde per mutationem male complexionis, calide & sicce, tamen etiam per alios modos confortationis querenda est reductio ad sanitatem integram, ut per tertiam & quartam, uirtutes & alios modos quod alibi loquendo declarauit, & maxime super nono Almanforis ut scilicet restaurando substantiam membri, restaurando spiritum, equando complexionem membri, uniendo substantiam eius, & sic de alijs, ut casus requisit, &c. Quarta, est remotio accidentium, ut syncopis, fluxus uentris, & aliorū, de quibus fit spirituale cap. In hectica senectutis licet non sit febris, ferè similes tamen cadunt intentiones ut in hectica febre. Prima est administratio debiti regiminis, in quo querit calefactio & humectatio ex parte aëris, &c.

de cibis inquit: Et omnis cibus humectans. Et in regimine est maxima pars cure. Secunda, est calefactio & humectatio qualitativa & substantifica, & canon primus quidem in curatione. Balnea solū & maxime post digestionē, scilicet primam & secundam, & ex humectatione. Secundus, fiat humectatio sicut in hectica adiuncta calefactione cum odoribus, emplastris, inunctionibus, &c. Tertia, est confortatio & maxime membrorū principalium, naturalium uirtutum, quibus maxime indigemus uirtutibus. Quarta, est respectus accidentium, & patet. Ea autē que sunt de laudibus lactis, uini subtilis, odoriferi, & clysteriorum sunt in litera. Item de prohibitione mellis sub prima intentione cadunt, que uniuersaliter nota, aliter non ponuntur. Item non cōpleuimus de hac materia, quare lege Auic. septima quarti de modis impinguandi.

*De febre pestilentiali.*

**I**N feb. pestilentiali, que est de genere putridarū, habende sunt intentiones prius cōsiderate, diuersitatē esse in pestilentialibus, non solū ex parte uenenositatis, propter quod alia mitior, alia acutior, alia accidentium prauorū, alia aliorū, sed etiā cōtingit humores nostri corporis diuersimode infici. Quādoq; enim & secundū plurimū inficitur sanguis, quādoq; cholera, quādoq; phlegma, &c. Quādoq; autē putrescūt humores circa cor, quādoq; alij humores in alijs uenis. Vnde quasi pestilentialis est de genere caufonis, quasi de genere synochi uel synochę, quasi uidet de genere phleg. Vnde uidi pestilentia sub hectica sine aliqua acuitate uel intensione accidentium. Et quedā est cū pari gradu caloris cū calore naturali. Diuersificatur etiā penes tempora anni & regiones & penes has diuersitates diuersificatur & uariat cura, ut notum est intelligenti, quare, &c. Prima intentio est regiminis administratio, in frigidando, & exiccando, licet maior in una quā alia, sed in omnibus est necessaria ad prohibendū putrefactionem & corruptionē humorū, in qua re est thesaurus cure. Primus canon, in frigidet domus eorū cū rectificatione aeris, cum abundantia magna facientium ista, ut foliorum arborū & olerum, ac florū frigidorum & fructuum, cum flabellis, cum emanationibus aquę ros. aceti, & etiam aquę simplicis. Secundus canon, in principio initiatio feb. pestilentia, uel post euacuationes ut phlebotomiam, &c. ut infra, aqua frigida ualde plurima subito dato, cum aceto melius, uel etiam sine aceto, est maxime iuuatiua & frequēter totaliter curatiua, & hoc in omni pestilentiali paulatim uero & pauca data, fortassis nocet. Tertius canon, Lac acetosum & aqua lactis acetosi, de quo extractum est butyrum, est iuuatiuum ualde. Ex quo similiter concludit de omnibus acetosis, imō ipsum acetum est prestantissimum. Et similiter uinum acetulum. Aceto preterea in cibo potu uti in pestilentia est nocuamenti ipsius securatio. Quartus, comedat frequenter cibos optime restorationis cum bezaarticis preparatos, & conetur super hoc, ut scilicet restauretur bonus sanguis, ac boni spiritus, ut patet etiam illic apud Auic. nam pluri-

mi eorū qui uiriliter operantur. Quintus, nō detur cibus in multa quantitate  
 continua in una uice, & sit semper frigidus, acetosus, præparatus, ut supra, cū  
 cordialibus frigidis & bezaarticis, &c. Secunda intentio est euacuatio, in qua  
 consistit quasi tota cura. Et ista debet statim à principio initiatiuo fieri. Vnde  
 dicit: Et oportet ut incipiatur non expectata digestionē materiei, quę est talis,  
 ut de eius maiori corruptione continue certi esse possumus. Secundo, à prin-  
 cipio uirtus adhuc est fortis, quę tolerare potest euacuationē ipsam, & postea  
 non, nam incipit & fit cum spirituū corruptione qui sunt fortitudo uirtutis.  
 Tertio, talis est ratio pestilentici qualis uenenati. In uenenato autē si uenenu  
 corrumpit humores parua restat spes, & totus conatus debet esse in prohiben-  
 do operationem ueneni & penetrationem, ac humorū corruptionem. Et ita  
 similiter in pestilentico. Si humores transeunt in corruptionem, post spirituū  
 corruptionem, parua est ualde spes, imò ad prouisionē etiam nō peccantibus  
 humoribus fienda est euacuatio, & maxime per phlebotomiam quę melius  
 multitudinem humorū educit, quia natura postea melius regulat, & cōseruat  
 humores. Hoc autē intellige debere fieri statim à principio in prima die qua  
 homo inficitur, uel in principio secundæ diei, post eam uero diem mihi cre-  
 detimenda est euacuatio, licet malignitas materiei stimulet euacuationem, ta-  
 men uirtus frequenter non patitur, propter magnū defectum spirituum, imò  
 sepissime errant, qui in tertia die & ultra phlebotomia utuntur, sicut etiā supe-  
 rius in synocho diximus: Et Auic. supra de cura putridę in generali dicebat lo-  
 quens de phlebotomia: Et cum postponitur phlebotomia in principio egritu-  
 dinis non est eius intentio, &c. Et fortassis interficit per aduentū debilitatis uir-  
 tutis, quam debilitatem uirtus hic non expectat, cum habeas eam à principio.  
 Item omnis agitatio humorū, est frequenter permixtiua malorū cum bonis,  
 & boni hic sunt pauci, quare nisi à principio euacuaueris, time euacuare, &  
 melius est alijs insistere, donec apparebit subleuatio uirtutis. Vbi autem cessa-  
 rent indicationes et causę ad phlebotomiā istam primā præuisiua, debiliter erit  
 uidendum de alia phlebotomia euacuante materiā propriā febris eradiciue  
 uel minoratiue, ut Auic. in litera ibi: Et si materia uincens fuerit, &c. Et si non,  
 tunc solutione uentris euacua, semper custodita uirtute, & uiso timore eius,  
 &c. patet autē tota illa, intentio eius in principio capituli, summa curationis.  
 Licet aliqui dicant Auic. intellexisse per exiccationē euacuationem, nō edu-  
 centem materiā propriam febris, sed secundū materias associatas, ut materias  
 communes in uijs ductū peccantes, & alias materias, ut potest intelligi supra  
 cap. de cura putridę in generali. Et tunc ista esset secunda intentio, lenitio uen-  
 tris, & phlebotomia, sub intentione sub qua ponitur phlebotomia, pro primo  
 canone supra de cura pu. in generali inter 5. cañ. ibi positos. Deinde tertia in-  
 tentio, est euacuatio quam tetigit cum dixit: Et oportet ut incipiatur, licet autē  
 ita sit, quòd lenitio uentris, phlebotomia modis dictis cōueniāt, tamen statim

à principio quantū est possibile debet fieri euacuatio minorans & eradicās, si uirtus tolerat, phlebotomia uel pharmacia, lenito uel non lenito uentre, quia materia est furiosa, licet si morbus daret indutias esset ordine canonico procedendū. Quarta, quę in se includit uel associat etiam alias, scilicet extinctionē febris, confortationem cordis, principaliter & aliorū membrorū principalium, defensionem contra uenenositatem per bezaartica, est digestio materierum. Vnde propter hęc omnia eligantur digestibilia, in quibus reperiuntur illa, digestio materiei, ut syr. de acetositate citri cū boloar, terra sigillata, succus tormentillæ. Et in quibus reperiuntur illa tria, scilicet digestio materiei, confortatio, & uirtus theriacalis siue bezaartica. Et illa debent frequenter imò continue dari infirmo, imò per totā diem. Similiter intellige de epithimatibus, confectionibus, & alijs remedijs medicorum, & statim etiam à principio hęc fieri dixit Auicenna, non uno remoto contentus, sed pluribus simul. Septima, est diuersio quam Auic. tetigit illic, quòd si res prolongaretur, & cū diuersio fiat aut per modos non totaliter uel insensibiliter euacuantes, ut sunt uentose sine scarificatione, fricationes, ligationes, aut per modos euacuationum sensibiliū, ut per clysteria, phlebotomiam, uescicatoria in hac feb. pluribus illorū modorum. Primo, scilicet fricationibus, uentosis super emunctorijs uescicatorijs, & similibus, maxime ubi uidetur materia declinare. Et si apparēt apostemata uenosa statim & attrahentia super illis ponantur. Octaua, est prouocatio sudoris, quam multi statim à principio tentāt, & dicunt plures liberari. Vnde dant pimpinellam, zingiber, dictamnū, tormentillam cum uino, cooperientes infirmum, ut sit sudor copiosissimus inficiens pannos, ita ut inficiant panni illi, sicut alia uenena. Et dicunt, si infra 12. horas ab initio feb. fuerit factum quilibet liberabitur. Nona, esset euacuatio eradicatiua, de qua dictum est, ipsam si fieri potest etiā à principio attendendam, quia materia furiosa sit euacuanda. Sed tamen quandoq; extendunt ita ipse febres pestilenciales, quòd possumus & debemus in fine eradicatiue euacuare. Decima, prouocationem uomitus hic supersilio, quia solet uomitus in hac febre superfluere, et quia timemus hic de prostratione appetitus à qua raro euacuantur hęc feb. Similiter de prouocatione urine, quę licet hic conueniat tamen circa alia sensata ita nos uertimus quòd de hac non ita intendimus, scilicet quòd ista non est cōmissa, super alijs principalibus insistamus. Et bene scio illa debere canonice inter principia nominari seu numerari, sed cura coacta ab alijs incipimus. Duodecima, est sedatio accidentiū quàm tangit Aui. illic: Et quando cadit appetitus. Et nota quòd accidentia seua hic apparent, quę requirunt medicū expertū & doctū in omnibus medicaminibus.

*De conseruatione appetitus.*

**P**ro conseruatione appetitus tangit Auic. aliquas intentiones, ut sequitur. Prima, est regiminis quod declinet ad siccum ex omni ingenio & modo, præter quàm cū exercitio, balneo, siti uel uino, scilicet potenti.

potenti. Primus canon, rectificetur aër exiccando ipsum, faciendo boni odoris, ut xyloalog, ambra, thure, musco, & aspergendo domū aceto, & faciendo composita quę portentur & odorentur. Secundus canon, declinet cibus & potus ad acetosa. Tertius, minoretur cibus respectu consueti in quanto & quali nutritibili. Secunda intentio, est mundificatio superfluitatum à corpore, secundum quòd fuerint ille superfluitates peccantes uel in uijs cōmunibus uel in uenis. Primus canon, optimum mundificatiuum sunt pillulæ communes dictę, quas ædidit ex aloë myrrha & croco, licet moderni alia addant. Tertia intentio, est confortatio siue fortificatio cordis & spiritus cōtra uenositatem ut theriaca mitridatum, &c. Quarta, est præseruatio à putredine, nō solum cum euacuationibus modo dicto, sed etiam cum digerentibus, præseruantibus, hic appropriatis, patet illic apud Auic. Et geleniabin est de illis quę conferūt, & prohibent ab eis putrefactionem. Pro completiori uero doctrina recurre ad tertiam primi, & ad alia loca plura, & ad dicta de cura quare, &c.

## De uariolis &amp; morbillis.

**V**ariolarum & morbillorum primo cōsideranda est differentia, quæ uariat curā, quia morbillus est magis cholericus, & minus eminēs, & eueniens in oculo. Secundo, in uariolis & morbillis duo considerantur, scilicet febris in qua est ebullitio humorum. Tertio, expulsio uariolarū quæ est quasi crisis, & ut crisis regulanda, quod bene nota. Cadunt autem ista in diuerso tēpore, quia primo incipit febris, secundo uariola, licet postea coincident, & etiam aliter sunt diuersa, imò etiam diuersificatur intentio medici & canon curatiuus, ut infra. Considerantur etiam hic tempora quatuor, scilicet principium, augmentum, & status, & declinatio, secundum quòd oportebit uariare. Prima est debiti regiminis administratio, in quo quantum ad principium febris, donec ad principium uariolarum, queritur infrigidatio & exiccatio. Apparentibus uero uariolis queritur calefactio, ut infra patebit. Primus canon, cibentur à principio, scilicet feb. donec ad principium apparitionis uariolarum inclusiue cibus stipticis confortantibus membra intrinseca, ne recipiant uariolas, sed expellant ad extra, & tamen aliquali extinctione commissa, absque ingressione sanguinis, ne scilicet fiat ebullitio superflua quæ tamen non prohibeat expulsionem uariolarum, ut sunt lentes excorticati, cucurbita dactyli immaturi. Secundus, non fiat tamen stipticitatis tanta ut fiat constrictio uentris, imò misceantur lenientia uentrem, ut sunt tamarindi, pruna, sebesten, &c. Tertius, cum incipiunt uariolæ manifeste apparere, ut in die secundo, misceantur cum prædictis cibus ea quæ ebulire faciunt, & aperiunt oppilationes, & sunt uehementis expulsionis ad exteriora, quia in hoc est causa uasionis à nocumento eorum, ut sunt radices apij sēni. & semina cum croco & ficibus quæ sunt singulares. Quartus, prohibeat potus

aque frigide cū niue uel etiā sine, in augmēto uariolarū, imò etiā in principio, & etiā in febre, quia ipsa est nimis forte infrigidās. Et similiter prohibeat mansio in domo uetosa. Quintus, induat uestibus calidis, notabiliter sicut fit in illo in quo intenditur prouocatio sudoris, ut fiat dilatatio pororū. Et intellige hoc debere fieri in principio aparationis uariolarum, donec ad exiccationē earū, scilicet illic apud Auic. Et oportet ut regat & elonget ab aere frigido. Sextus, si extali cooperatura calida, & ex aëris caliditate accideret quasi syncopis, uel syncopis propter scilicet inflammationem resoluentem, tunc primo infrigidetur aër cum odore camphore, & similia. Et si illud non sufficit, quoniam oportet exponere infirmum aëri frigido, tunc illud fiat paulatim. Septimus, cum debet intendi calefactio & dimissio infrigidationis, scilicet per remedia intus uel extra applicanda, fiat paulatim, & nō subito, ne nimis alteret natura. Et posset hic canon etiā alibi sub intentione sequēti poni. Secunda intentio, est lenitio uentris cū facilitate & cautela, scilicet ut non attrahant materię ad centrum, uel fiat fluxus, & debent esse frigida, ut sedent ebullitionem, & fiat cum syacost infusione prunorum, tamarindorum, &c. Tertia, est euacuatio quę potest appellari pręuisua siue minoratiua, &c. in qua ponit Auic. canones infra scriptos. Quorum primus est iste: In uariollis & morbillis si fuerint cum repletionē sanguis extrahatur sanguis sufficienter, quia materia est multū in uenis ebulliens, de qua timetur ne à natura regulari non posset, ideo minoret, ut fiat natura potens super reliquia. Secundus, talis phlebotomia fiat statim à principio & usq; ad aperitionē uariolarū exclusiue scilicet citra ipsam, siue appareat in secundo siue in quarto siue in septimo, quia si fieret apparētibus uariolis impediret exitum earum. Tertius, quando pręcedunt uariolę non fiat phlebotomia, quia uariolę sunt quasi crisis, quam phlebotomia impediret. Excipiantur duo casus, primus est quando est uehementia repletionis in uenis, secundus quando tanta materia expellit, & est expellenda quod timeet de corruptione alicuius membri, uel plurium membrorū, in quibus tamen ita fiat, quod non impediatur exitū uariolarū, sed solum minoret superfluam repletionē. Et curet à nocumento superflue expulsionis, quantitate quę exiccet, id est, minorat & non diuertat uel prohibeat. Quartus, cū necessaria est phlebotomia, & dimittitur uel fit incōplete, timeet corruptio extremitatū corporis, ut supra. Quintus, cōuenientior est phlebotomia in uariolis omni alia euacuatione. Sextus, phlebotomia nasi est facilis super infantes, quia in eis non potest fieri phlebotomia brachij propter ætatem, & ista erit sine nocumento. Affert iuuamentum fluxui sanguinis nariū, & tueet superiores partes faciei à malitia uariolarū patet illic apud Auic. Et si phlebotomeet uena nasi, ipsa tamen in adultis debet sequi alias phlebotomias, ut patet intelligēti canones uniuersales. Euacuatio aëro cū medicina solutiua non concedit nec in processu, nec in principio propter timorem fluxus. Ideo Auic. supra dicebat: Si non obedit cū eis addatur syracost,

syracost, id est, tamarindos ad denotandum, quòd etiam in lenitione est timor cum uelit, ut stemus si possumus in tamarindis, quia in manna & quibusdam alijs lenitiuis est uirtus electiua, &c. Quarta, est digestio, quæ est preparatio materiei ad expulsionem, sicut cum superscriptis radicibus fenicul. & seminibus. Alia est quæ fit propter feb. cum qua coniungitur alia intentio. Quinta, extinctio feruoris febrilis, quam Auic. dixit in cap. generali esse unam de duabus intentionibus curatiuis febrium. Et in hac sunt can. infra scripti. Primus, in principio apparitionis uariolarum uehementis iuuamenti aliquando est syrupus de dactylis immaturis uel rob dactylorum syluestriũ, & similia. Et hoc aliquando licet, nõ semper, sed solum quando timetur expansionis uariolarũ conuersio ad membra interiora, uel quando inflammatio uideret uehemens. Et per principium apparitionis non intelligatur solum instans initiatiuum apparitionis, sed etiã tempus sequens, ut dies secunda apparitionis. Vel sic prout timueris de inflammatione uel conuersione uariolarum ad intra. Secundus, in augmento apparitionis uariolarum non fiat infrigidatio intus uel extra, sed minime extra, imò iuuetur exitus cum his quæ calefaciunt, & ebullire faciunt, ut radices feniculi, &c. supra scripta. Tertius, si assiduetur extinctio non facta phlebotomia, sed fortassis soluto uentre, timetur extremitatum uel interiorũ, quia materię propter infrigidationem concluduntur intra, & fiunt maligniores, ac prauas faciunt materias quas tangunt, unde si non pelluntur ad extra corrumpunt interiora, & faciunt mala si extra non pelluntur propter eorum prauitatẽ. Quartus, dum est exitus uariolarum timeatur emplastracio uel epithimata, scilicet cum rebus infrigidantibus uel oppilantibus poros, etiã si apparent uermes, ut ad simile iudicans, ut in pueris. Quintus, in augmento uariolarũ nullo modo approximet oleum aliquod, scilicet ad extra propter uiscositatem eius, ne oppilet. Sextus odoret aliquid de croco, id est, de eo ponatur in cibarijs ad confortandum cor, & spiritus, uel odoretur, ut per suũ odorem calefaciat & confortet & attrahat materias per partes faciei, & facilius exeunt, patet illic in Auic. Et fortassis odoretur aliquid de croco. Septimus, si cũ exitu uariolarum scilicet notabili & copiosa non apparet alleuiatio febris, sed stat lingua nigra propter cauma interius canne, tũc nec calefacias intus uel extra, Et quando incipiunt exire non inuenitur. Sexta, est confortatio reductioq; membrorum lapsorum, maxime autem cordis, cum hæc sit uenenositas, cui debet opponi cum besaarticis. Sub qua etiam intentione iussit Auic. debere odorare crocum, &c. Et intellige confortationem, ut supra est scriptum, quia incipit à principio cum regimine & omni medicamine, & sigillatur aliquo modo confortatio. Septima, est regulatio crisis, id est, exitus, ut expulsionis uariolarũ scilicet ante, post, & in ipsamet expulsionem, scilicet cũ modis supra scriptis, ut cum radicibus & seminibus supra scriptis, cum modo induendi, & sic de alijs, ut supra & in canonibus sequentibus. Primus canon, si apud maturita

tem uariolarum, id est, quod non sint complete mature, adest magna uoluntas exiccationis earum, regimen bonum est, ut dormiat supra farinam oryze uel milij, hordei aut fabarum & similium. Secundus, quando uariolae sunt uehementis humiditatis, necessaria est suffumigatio cum mirtho, & folijs eius. Tertius, saliantur uariolae postquam maturantur, quae non sunt magne dolorosae, recentes, cum aqua rosata salita, in qua est uirtus croci, tamarisci, lentium, rosarum, camphorae, sandalorum & similium, patet illic: Salicio autem necessaria est. Hoc nostro tempore non est consuetum. Quartus, cum egressae sunt uariolae, & sunt maturae rumpantur cum acubus aereis uel aureis aut argenteis, non ferreis, quia tardius sanantur uulnera cum ferro facta, quam cum aere, &c. ut prima problematum problemate 34. Et etiam ne aliqua mala qualitas imprimatur cum oragine, &c. Quintus, cum incipiunt uariolae exiccati liniuntur cum linimentis in quibus est uirtus croci, &c. Sextus, si accidunt ulcera ex uariolis curentur cum unguento albo uel rubeo & camphora, & rasura radicium cannae, & similium. Septimus, si fuerint crustae in naso liniuntur cum oleo rosae puro uel cum uirtute cerusae, unde administratio alicuius olei confert in toto post exiccationem, quia facit cadere escaras, ante non nocet. Octauus, in fine uariolarum custodiat uenter ne fluat, quia est timor. Et isti tres canones ultimi hic possunt etiam sequenti intentioni applicari. Octaua, est respectus accidentum in qua Auic. iubet custodiri membra infra scripta. Primo oculos cum aqua rosae, sumac, camphora, &c. os & guttur cum uino granatorum, dyamoron, &c. lambendo & gargarizando. Superior pars nasi ex memite, sandalis et odore aceti pulmo cum loth de lentibus leui, cum semine papaueris. Intestina cum stipticis, modo supra scripto. Et sit solutio uentris curetur cum trochiscis de spodio & alijs. Primus canon deleant uestigia uariolarum, & morbillorum cum radice arundinum, potuisset etiam hic poni apertio pororum cum frictionibus, tempore feb. & ante apparitionem uariolarum pro una intentione, sed satis patet in 5. canone de indumentis in prima intentione. Alij uero intentiones supra scriptae in alijs febribus ut prouocatio urine, uomitus, eradicatio & diuersio, parum habent hic locum.

## De hemitritaeis.

**I**n cura hemitritaei breuiter se expediens Auic. relinquens nobis sufficientiam ex canone generalibus in cap. generali curae februm, & canon particularibus ex dictis in capitulis proprijs de cura cholericis & phlegmaticis, & proprius ex dictis in cura tertianae non purae, quare illuc redeundum. Tangit autem in litera paucas intentiones, sed in quibus prima, magis insistendum declarat administrationem regiminis debiti, relinquendo notum ex locis dictis. Secunda lenitio uentris. Vbi nota, quod non necessario ante solutionem oportet debere praecedere digestionem, maxime quando dant solutiuum, quorum potentia non est agitare educendo, uel non educendo ratione forme uel quantitatis suae, ut sunt manna, cassia, et similia. Secundo nota, quod leniendo uult quod



quòd uarietates lenitiuę quę habent respectũ ad humorem magis dominan-  
 tem, quasi semper de humore peccante plus reperiatur in uijs communibus,  
 licet etiam possis dicere quòd intelligit de leuissima minoratione. Tertia, quę  
 est euacuatio minoratiua, sepe reiteratam tangit cum dicit, necessarium est in  
 hemitriteo, cuius fundamentũ est, quòd hemitriteus est feb. ualde repletona-  
 lis, non inflammati caloris, ideo plus in euacuando & digerendo oportet la-  
 borare, quàm in alterando. Et per hæc habes etiam intelligere euacuationem  
 eradicatiuam, quę est altera intentio, scilicet nona. Quod autem debes mino-  
 rare à principio etiã cum fortibus apparente digestionem, patet illic apud Auic.  
 Et post apparitionem digestionis si euacuatio fiat. Quarta, est digestio habens  
 respectum ad ambas materias, &c. Quinta, est prouocatio urine, licet etiam  
 de prouocatione sudoris intelligi possit, & erit sexta intentio, & sermo sequēs,  
 & cum festinatur in potando, intelligatur de prouocatione urine, cum canone  
 scilicet quòd prius minoretur materia, & etiam digeratur antequam dentur  
 prouocantia fortia, ut supra in phleg. Septima, est prouocatio uomitus, quam  
 intellige ut supra dictum est, & uult uomitum euacuatium materiei  
 proprie feb. debere fieri cũ medicina appropriata. Octaua,  
 est diuersio quam intellige ex dictis supra. Nona, est  
 euacuatio eradicatiua de qua nuper diceba-  
 tur. Decima, est confortatio. Et nota ca-  
 nonē de absinth. Undecima, est  
 extinctio caliditatis feb. &  
 malę complexionis  
 remanentis re-  
 motio. Duodecima, est respectus  
 accidentium, &c.

F I N I S.

BASILEAE EXCVDEBAT HENRICVS  
 PETRVS. MENSE AVGVSTO.  
 ANNO M. D. XXXV.

Faint, illegible text in the upper portion of the page, likely bleed-through from the reverse side.



ascendunt etc

Faint text at the bottom of the page, possibly bleed-through from the reverse side or a title.

